SOUTH-AFRICAN-PUBLIC-LIBRARY
28 MAR 1950

INDIAN OPINION

Founded by
·MAHATMA GANDHI·
·IN 1903·

No. 12—Vol. XLVIII | FRIDAY 24TH MARCH, 1950. | Registered at the G.P.O. as a Newspaper. PRICE: FOUR PENCE

MOST EFFECTIVE WEAPON FOR THE DOWN-TRODDEN

"Non-violence is the most harmless and yet equally effective way of dealing with the political and economic wrongs of the down-trodden portion of humanity. I have known from early youth that non-violence is not a cloistered virtue to be practised by the individual for his peace and final salvation, but it is a rule of conduct for society if it is to live consistently with human dignity and make progress towards the attainment of peace for which it has been yearning for ages."

—GANDHIJI.

કચડાયેલાઓનું અસરકારક શસ્ત્ર

અહીંસાએ માનવજાતીના કચડાયેલા વર્ગપર ગુજરી રહેલા રાજકીય અને આર્થીક અન્યાયો દુર કરવાને અત્યંત નીર્દોષ તેમજ અત્યંત અસરકાર શસ્ત્ર છે. મ્હેં બચપણુથીજ જાણેલું છે કે અહીંસા એ વ્યકિતએ પોતાની જ શાંતી અને અંતિમ મુકિતને માટે એકાંતમાં પ્રયોગ કરવાની એક સંકુચિત વસ્તુ નથી, પરંતુ સમાજે પોતાના વ્યવહરમાં મુકવાનો એક નીયમ છે, જો સમાજ સુસંગત રીતે માનવ ગૌરવથી રહેવા રહાતો હોય અને જે શાંતીને માટે તે યુગોથી તલપી રહ્યો છે તે શાંતીને માર્ગે પ્રગતિ કરવા માગતો હોય.

ગાંધીજી.

JAYBEE SILK HOUSE

(FORMERLY THE JAPAN BAZAAR)

JOHANNESBURG'S FAMOUS SAREE HOUSE

45" Wide COLOURED GEORGETTE. Superior Quality. In following shades: Pink, Salmon, Saxe, Royal, White, Emerald, Red, Purple Wine, Maroon, Black, Orange, Lemon, Petunia. Ideal for Sarees. Yd. 7/11.

—o—

45" SUEDE SILK, White, Pink, Sky. Per yd. 7/11.

—o—

JUST ARRIVED! 45" wide TINSEL GEORGETTE. All Shades. Per yd. 15/-

SAMPLES ON REQUEST.

—o—

FOR BLOUSES SWISS EMBROIDERED GEORGETTE, 36" per yd. 12/6.

VELVET. 44" Chenile Georgette in all latest Shades Suitable For Sarees. Per yd. 22/6

EMBROIDERED GEORGETTE SAREES. In all leading shades. Now reduced to £4/10/0- each.

—o—

EMBROIDERED SUEDE SILK SAREES. Attractive Embroidery. Special price £4/4/0- each.

—o—

GEORGETTE JARI WORK SAREES, with attractive wide borders in all shades. Reduced to £6/10/0- each.

—o—

GEORGETTE HEAVY JARI WORK SAREES, with Jari work borders n all shades, £12/12/0 each.

MEN'S PURE SILK SHIRTS. Cream. Collar Attached. All Sizes. 27/3 each.

FANCY TINSEL SAREE BORDERS In Latest Designs & Colourings 8 yds. to a piece From 25/- To 50/- per piece.

SAREES ★ Printed Voile Sarees. In Latest Designs. Pink, White & Blue Ground. 5 yds. lengths. 25/- each 6 yds. lengths. 30/- each

Phone 33-6229. —— 39a MARKET STREET, JOHANNESBURG. —— P. O. Box 5169

ELGIN

21 Jewel Lord Elgin and 17 Jewel Elgin De Luxe in Solid Gold and Gold Filled Cases. Latest models 15 Jewel Elgins in Gold Filled Cases.

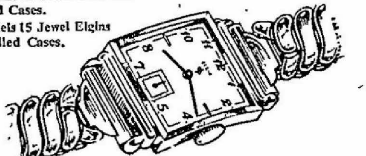

WITH THE NEW MIRACLE DURA-POWER MAINSPRING.

ADVANCE 1950 MODELS

KATZ & LOURIE LTD.

COR. ELOFF & MARKET STS., JOHANNESBURG

જોઇએ છે
હાડકાં

તમારાં સ્ટેશન કે સાઇડીંગે
પહોંચતા કરવા માટે
અમે ટનના
પા. ૭ આપીશું

ખાલી બેગો રેલ ફ્રીરાયું ભરી પાછી મોકલી આપીશું
વધુ વિગતો માટે લખો :

THE
BULLBRAND FERTILIZERS LTD.
SARNIA NATAL.

Kasturba Gandhi Memorial Number

Copies of Kasturba Gandhi Memorial Number can be had at this office at 1s. 3d. including postage.

'Indian Opinion
Phoenix, Natal.

Are You a subscriber of 'Indian Opinion'

If not, Why not?

INDIAN OPINION
Founded by
·MAHATMA GANDHI·
·IN 1903·

No. 12—Vol.-XLVIII. Friday, 24th March, 1950 Registered at the G.P.O. as a Newspaper. Price: FOUR PENCE

Indian Opinion

FRIDAY 24TH MARCH 1950

Miss Muriel Lester

MISS MURIEL LESTER, travelling Secretary of the International Fellowship of Reconciliation, who is touring the Union and is at present in Durban, will soon be leaving us. Her presence in South Africa, needless to say, has been most inspiring to all those who have had the pleasure of coming in touch with her. It is regrettable to have to say that the South African Press has not given Miss Lester the publicity she deserves. It seems to be its wont to shun all the good and to poison the minds of the people with all the evil. That, at any rate, is the impression one gets when one opens the newspaper every morning and evening.

Miss Lester has come to us as an apostle of peace and goodwill. Within a short space of a few weeks she has seen a great deal, made acquaintance with people of all schools of thought and addressed hundreds of Europeans and non-Europeans. Her theme was: We are all children of one Father, we must do unto others as we would wish that they should do unto us; we must harbour no ill-will; we must love even our enemy and try to win him over by our love—for that alone, and not war, is the surest way to bring peace to the aching world. Miss Lester represents a great organisation which seeks to wean people from becoming war-minded and to lead them to the path of peace. She did not come to fill our minds with evil things. She came to remind us of the teachings of Christ and other great Prophets and Saints, and to impress upon us the urgent need of discarding all man-made distinctions based on class, colour and creed and to abide by those teachings by accepting and adhering to the Fatherhood of God and the brotherhood of mankind.

We do not know how deep the message of this Godly woman has sunk into us. Mankind generally seems to have lost faith in God and in all that leads to real peace and happiness. It has pinned its faith in things that bring quick results and that give us immediate pleasure. It fails to realise that such quick results are short-lived and the pleasure derived from them vanishes as quickly as it appears and leaves behind a legacy of pain and misery. The spirit of violence has so gripped mankind today that any talk of love and non-violence makes no appeal to its heart. It is an attitude ominous of the terrible evils that are to befall it. "Those whom the gods wish to destroy, they first make mad." One does not fail to see at every turn signs of this madness. We see it, we read of it almost every-day in the daily press, in individuals, in societies, in Governments. Is not the affair of Seretse Khama and the present apartheid policy of our Nationalist Government in South Africa a glaring proof of it?

Miss Lester's talks, at a time like this, should reach the masses. But how could they when they are viewed with cynicism by the powers that control the avenues which allow access to the masses. The tendency of those in authority today is to shut out the truth from the masses and to flood them with untruth. And so Miss Lester's mission of peace and goodwill has not had the success that one would wish it to have. But nevertheless she leaves behind the fragrance of her sweet words which will surely be picked up by those whom it has reached and it is up to them to pass it on until it pervades the masses. That will be the greatest honour done to Miss Lester for her kindness in coming to us and bringing us a word of cheer, which, we have no doubt, is profoundly and gratefully appreciated by all who have had the good fortune of meeting her. We wish her God speed and every success in her noble mission.

COMMUNAL CONTROVERSY

The following very timely Press statement is issued by Mr. Debi Singh, General Secretary of the Natal Indian Congress:

SINCE February 24 a Durban daily newspaper has been publishing letters almost every day in its "letters to the Editor" columns on Hindu Muslim differences among the Indian people of South Africa.

It is most significant that this disgraceful communal controversy, which still continues, commenced after an editorial appearing in the same daily on February 21 stating: "......the Indian Republic is the home country of the vast majority of the Indians in South Africa, while Pakistan is the home country of few except the Moslem trading community...... Anomalously enough, the main political agitation in the Union has come from the Moslems, who, generally speaking, form the richer section of the Indian community."

This editorial was the signal for the mischief that has followed.

Since almost all the writers have failed to disclose their identity one can legitimately ask as to whether those shielding behind non-de-plumes are all Indians or whether those enemies of the Indian people who are keen on disrupting the unity of our people are not responsible for these poison pen letters. It is also a surprising fact that if such bitterness as is displayed in the columns of this newspaper does exist among the Indian people then why it is not reflected in the columns of other dailies in Natal.

Whoever may be responsible for the expression of communal feelings in this newspaper, it is our duty as a community to condemn any attempt in South Africa to divide our people on religious lines.

To say that political "agitation" in the Union has come from the Moslems is to speak a deliberate untruth. It is most dispicable to make scapegoats of communal groups, as those taking part in the controversy have done, in order to show that the communal group to which the writer belongs is a better one. Every informed and honest person knows that politically, economically and socially the Indian people constitute one common unit and have a common cause, namely, the struggle against measures which affect them not as Hindus and Muslims but as Indians.

For an Indian to approach the problems of his people on communal lines is to fall into the very trap which the authorities have set for him in order to weaken him politically. It is to pave the way for setting up of communal councils by Dr. Donges who has already stated that he is not satisfied that the existing political bodies of the Indian people are the best channels of communicating with the Govment.

South African Indians have repeatedly made it clear that they will not tolerate communal divisions. Any one in touch with the Indian people knows that they are united as a people and no attempts on any one's part to divide them on religious lines will ever succeed.

A WRITER'S IMPRESSIONS OF A WORLD CONFERENCE

By VERA BRITTAIN

[The writer of this article, Mrs. Vera Brittain, has been a writer and lecturer since 1922. She has been on lecture tours in America, Holland, Scandinavia and Germany. Some of her publications are, "Not Without Honour," "Holcyon," "England's Hour" and many others. Throughout the war, she published a weekly "Letter to Peace-Lovers" and it was a constant encouragement to those seeking means for resisting the tide of hatred and hysteria. Mrs. Brittain is known throughout the English-speaking world as a writer, feminist, socialist and pacifist.]

IN December, 1949, an unusual Conference, the first of its kind, met in India. The idea of a gathering of world pacifists, to be invited as individuals on the strength of their ability to be loyal to their principles under the challenge of war, originated more than two years ago in the mind of Mahatma Gandhi. After his death, some of his disciples decided to organise such a Conference in his memory.

As the result of their long preparations, nearly 100 delegates—about a quarter being Indians and the rest coming from 36 other countries—met during the first week of December at Santiniketan, so long associated with Rabindranath Tagore, and during the last week of the month in Sevagram, the village in the Central Provinces where Gandhiji established his ashram. During the intervening fortnight, the delegates separated into groups and travelled all over India.

The first impression, which all shared, was one of astonishment at finding individuals of so many different nations, back grounds and tongues, talking the same mental and spiritual language when they came to discuss the fundamental questions of to-day's war-ravaged world. The second was a sense of relief at realising the existence of so great a "cloud of witnessess" to strength the morale of persons who belong to small minorities in their own countries, and thus reduce their feeling of isolation.

Whether all the representatives who gathered at Santiniketan and Sevagram actually were true pacifists according to the principles laid down by Christ in the Sermon on the Mount and by Gandhiji in his teaching, is a fact that will probably never be established. But all who came were moved by a desire to fulfil two basic essentials of pacifism: First, the obligation to see both sides of every conflicting question; and secondly, the determination to seek by non-violent means a way of reconciliation between these contrary points of view.

How difficult this can be I personally realised, not for the first time, when on my way home I spent nearly a week in Karachi, the capital of West Pakistan. Discussing there and in India the sources of Indo-Pakistan tension, I found in both countries the same psychological difficulties which have inspired all national disputes since sovereign states came into being. On each side was the same self-righteous conviction that "our" cause alone is just and "they" are obstinate and intransigent; the same unwillingness to make concessions to the other; the identical reluctance even to visualise the other's point of view.

It is precisely here that unofficial goodwill missions or even well-disposed individual observers can be most effective. They can explain to each side why the feelings of the other are so tense, and report the instances of generosity and goodwill which always exist amongst opponents.

All over the Indian sub-continent, I was constantly asked what precise results our Conference had achieved. Questions of this kind have little bearing on either the long-range or short-range consequences of such profound and difficult discussions. A Conference which showed tangible "results" in a month would have been trivial and superficial indeed. As I write on board ship, at least half the delegates are on their way home to different parts of the world. The conclusions and recommendations reached have still to be discussed by them with appropriate groups in their own countries, and implemented by actions adopted to their backgrounds.

It is possible to hold a World Pacifist Conference, but not to work out detailed forms of world pacifist action which can be universally adopted. The principles remain, but their local application must be differently envisaged. In one part of the earth, such as Palestine or Kashmir, the chief cause of tension may be the conflicting claims of national sovereignties. In another part, such as South Africa, the threat to world peace may arise from racial discrimination. One Continent, such as Asia, may find its problems springing from poverty, under-production, and over-population. In others, such as the American and Australian Continents, the question at issue is how best to distribute to the rest of the world surpluses not needed by relatively small populations. The policy of pacifists can be identical in none of these cases, though a uniform conviction inspires the impulse to seek non-violent solutions which will substitute constructive co-operation for hostile tension.

To give an impression of India herself is more difficult. I write at the beginning of a voyage from Karachi to Liverpool which I have deliberately chosen, instead of returning by air as I came, so that I may digest the vast quantity of material collected before getting involved in the general election and other British problems. But a few initial impressions may be recorded now.

India, to a visitor from the West, is one of the most overwhelming countries in the world owing to the violence of her contrasts—contrasts of climates, colours, political opinions, racial differences, religious outlooks, historical developments, wealth and poverty, lofty levels of culture and subterranean depths of illiteracy. India cannot eliminate internal strife until these gulfs are bridged. The chief fault of the departed British rulers was that they remained either unaware of them, or else indifferent to them when they might have begun the process of bridge-building.

In the second place India, despite Gandhiji, is not a pacifist country. Whatever may be the private inclinations of individual members, she does not possess a pacifist government.

The contrast between Delhi and Sevagram cannot help but strike a foreign observer with a sense of disappointment rather than surprise, still he is well aware that everywhere power-politics emanate from the top. How grieved, he feels, Mahatma Gandhi would have been by this contrast! and then reflects, as so many Indians believe, that if he had survived even a few years longer, the contrast would probably not have been so great.

At the same time, pacifists accustomed to being treated in their own countries as the "lunatic fringe" which actually wants to practise the ideals of peace embodied in the teaching of all the major religions, realise that because Gandhiji lived and worked, their policies are accepted by India as conceivable policies, and their aspirations as lying within the field of realisation. From one point of view the presence of Indian politicians at the World Pacifist Conference may have been unfortunate, for it tended to give to countries with a critical attitude towards India an impression that the organisers were insincere, and the delegates political innocents who actually believed that present-day Indian leaders are following in Gandhiji's footsteps.

On the other hand, the fact that they gave their blessing to the Conference and showed courtesy to its members was at least evidence of national aspirations for which the pacifist travellers to India should feel grateful. One cannot imagine Mr. Attlee or Mr. Truman personally welcoming a body of international visitors whose intention was to urge the abandonment of power politics—by them or by others. The presence of Pandit Nehru, Rajendra Prasad, Rajkumari Amrit Kaur, and other leading politicians gave the Conference a measure of publicity which it would otherwise have lacked, and helped to spread its revolutionary message throughout India and the war-devastated world.

AIMS AND OBJECTS OF SATYAGRAHA UNITS

AS a result of the discussions at the World Pacifist Conference held recently in London it was decided to form in the different countries Satyagraha Units, to work for world peace by non-violent means. A draft programme for such units was prepared by Mr. A. J. Muste, one of the prominent delegates from the U.S.A. The following are extracts from it for the information of our readers. A copy of the entire text of the document may be obtained from Mr. A. J. Muste, Fellowship of Reconciliation, 21 Andubon Avenue, New York. 52. N.Y.

Aim

Our aim is the development throughout the world of a Non-violent Society. We believe that this can be achieved only by non-violent revolution.

A non-violent society is one which realises social justice and brotherhood. It is free from exploitation, which is always built on violence and leads to violence: In the nature of the case it must be based not on material, but on human and spiritual values or standards. It aims at the development and expression of human personality.

A Non-violent, Non-exploiting Social Order

The social order for which we strive has the following basic characteristics:

1. It will give first consideration to the development and expression of human personality and to the satisfaction of the natural needs of human communities, rather than to the amassing of material goods or power.

2. It will aim at organising men so far as possible in comparatively small and largely self-sufficient social units, widely spread out so that everyone may be in daily contact with nature.

3. New industrial techniques will be sought to bring about decentralisation in most industries, so that responsibility and creative opportunity may be enjoyed by all. For the same reason, the ownership of basic industries, mines, and workshops will be socialised and control will be vested in the workers and technicians directly concerned rather than in the hands of private monopoly or bureaucratic State machinery. The techniques of co-operation will be extensively used. The principle of equal pay for all socially necessary labour, with only such modifications as are socially determined, will prevail.

4. A reasonably balanced economy as between primary and secondary production will be sought for in every country, and trade will consist of exchanging surpluses of the commodities which communities, religious, or nations are unable to produce for themselves.

5. Political oranisation will largely develop naturally and organically in connection with the local and regional economy in every part of a country. It will in all cases be thoroughly democratic. There will, therefore, be no restrictions on liberty of speech, press, association and religion.

6. There will be no segregation or discrimination on racial, religious or other lines.

7. The new social order will inculcate the conviction that persons are to be loyal first of all to the one human family, the world-community, and that other loyalties must be subjected to this. Sovereign nation-states, such as we know to-day, largely devoted to the waging of the power-struggle and to war, will cease to exist. Political, economic and cultural world-organisations such as may be needed will be developed with the needs of human beings, regardless of locality; race or nationality, in mind. We reject any concept of an *armed* world or super-state.

There are two fundamental and complimentary ways in which *satyagrahis* work for the new social order, the non-violent revolution. First, by "constructive work," i.e. by promoting at once, wherever possible, the organisation of communities on a natural, co-operative basis for self-sufficiency and healthy inter-dependence, and by supporting and extending measures taken in our respective countries in this direction. Secondly, by resistance to the forces of exploitation, discrimination, oppression and war wherever we may encounter them. Co-operation with all healthy trends and forces, non-co-operation with evil, are the means for achieving that non-violent revolution which in Gandhiji's words "is not a programme of 'seizure of power.' It is a programme of transformation of relationships ending in a peaceful transfer of power."

Non-violent revolutionists cannot put off until some moment in time when "the evolution" has taken place, the living of a life and the building of a society based on Truth and Non violence. They must begin at once to revolutionise their own lives.

Commitments

More specifically, this involves the following commitments on our part:

1. A non-violent revolution changes external relationships and arrangements but it is primarily an inner revolution, a re-birth of man. We recognise, therefore, that first of all the inner life of each of us must conform more and more to Truth and Non-violence: Conscious of our unworthiness and weakness and of our need of inner discipline, each of us pledges himself to continue or institute a plan for regular private meditation or prayer, and also wherever possible to establish disciplined cells for corporate meditation or prayer, study and action.

2. We are pledged to the principle of non-attachment to possessions, especially those which involve control over the livelihood of others. This means simplifying our lives, reducing our personal needs, and re-organising our obligation to share our possessions if needed with each other and with our fellow human beings. In partial and symbolic fulfilment of our responsibility to be identified with our fellowmen we odopt the spinning or some suitable equivalent means of performing a minimum of an hour of manual work daily.

3. We recognise that in our respective countries we must stand aloof fram the economic and political struggles of workers, farmers, and racial groups subjected to discrimination but must take part in these struggles, making clear that we are identified in spirit with the oppressed and under-privileged, and striving by teaching and example to win them to the practice of non-violence. We recognise that we are on very weak ground, both morally and practically in criticising the Communists or others who may resort to violent methods unless, on the one hand, we are known to give ourselves at least as heartily as they do to the struggle for social justice and, on the other hand, take the initiative in constant experimentation with non-violent methods for the waging of that struggle.

4. Each of us will work in his or her own country to bring about understanding and good relations first of all with the country regarded as its most dangerous enemy. We shall do all in our power to institute or greatly expand in each country the campaign to mobilise the will of the people to resist war and to bring influence to bear upon the government to abandon war unconditionally, and to dismantle its military establishment as rapidly as possible. In other words, we shall not only support action for universal disarmament and the establishment of world organisation, but each will work for unilateral disarmament of his own nation, which would thus withdraw from the armaments race and start a disarmament race.

5. As it is the moral responsibility of each nation to renounce war and violence, even if others are not yet prepared to follow, so we recognise that it is our individual responsibility to do so, even though others may not be ready to take the same step. Our first loyalty is not to our national state or any other limited grouping but to the one human family or world-community. We declare ourselves, therefore, to be world citizens, confident that in this way we can best serve the true and legitimate interests of our respective nations or peoples, but fully prepared to be deprived of or renounce our status as citizens in any national state if that should be required in order to maintain our supreme loyalty to the world community.

We pledge ourselvas, furthermore, to refuse to bear arms under any circumstances, to render any service in the armed forces of any nation, to submit to military training or assist in enforcing it on others, or to work on the production or distribution of war materials.

The need of effective and total resistance to war and conscription in the atomic age is so great and urgent that civil disobedience to these evils is for us not only legitimate but necessary and imperative. We are, therefore, pledged, as opportunity may be found and as individuals and groups may most effectively practise it in the situations in which they are placed, to engage in civil disobedience, such as refusal to register under under any conscription law, to pay taxes for war purposes fasting and other measures.

6. Recognising that those who renounce war and violence are under obligation to do their utmost to demonstrate the effectiveness of love and non-violence, we undertake to carry out non-violent actions in striving to overcome racial segregation; religious intolerance, and exploitation and oppression of individuals and groups in our respective countries. We declare ourselves ready also to serve in non-violent forces or "Peace Brigades," if necessary to resist aggression, under a government committed to non-violence. We recognise also our responsibility to find means for organising non-co-operation or non-violent resistance in case of invasion or occupation where the government of our fellow-citizens is still wedded to armed force and violence.

7 We adopt the Gandhi Cap as the symbol of our fellowship. Without imposing its use as a requirement, we urge its wide adoption as a means by which *satyagrahis* may be readily identified wherever they are and as in itself a perpetual reminder to those who see us of the cause for which we stand.

"No one," Gandhiji declared in 'Harijan,' August 25, 1940, "need wait for anyone else in order to adopt a right course. Men generally hesitate to make a beginning if they feel that the objective cannot be had in entirety. Such an attitude of mind is in reality a bar to progress." And again, "There will never be an army of perfectly non-violent people. It will be formed of those who will honestly endeavour to observe non-violence."

PANDIT NEHRU'S BROADCAST ON BENGAL

Pandit Nehru, Prime Minister of India, in a broadcast made the following reference to the recent rioting in Bengal:

SOME days ago I made a statement in Parliament about Bengal. I endeavoured to give such facts as I possessed in a restrained manner because in a moment of crisis, above all, one must be calm and collected. Nothing is more dangerous and futile than fear and panic and the actions that follow. That statement I have been informed was not given publicity in Pakistan. But nevertheless it was attacked in violent language in the press of Pakistan and in statements made by the public leaders there. I do not know how to deal with the spate of falsehood and hysterical outbursts that fill the Pakistan press. One example of this will show the nature and extent of this false propaganda. I gave exact figures of casualties in Calcutta upto February 17. These included 31 deaths of which 20 were Muslims and 11 Hindus. The Pakistan press gave big headlines that 10,000 Muslims had been killed in Calcutta. There is some difference between 20 and 10,000 and that is the difference between truth and the way the Pakistan press and others are handling news in connection with the Bengal situation.

I have made every effort to get at facts in East and West Bengal and have made a large number of proposals to this end. But most of these have not been accepted. It is true that the High Commissioners and the Deputy High Commissioners have been given some facilities for touring, and their reports to us are helpful. But these tours in a few places can only give very limited information and when wild rumours are afloat it is precise and widespread information that the public requires. Normally, the press fulfils this function of supplying information. But in East Bengal hundreds of press correspondents have been discredited and are unable to function. Last year the General Assembly of the United Nations adopted a convention on freedom of information. That freedom of information is singularly absent in Eastern Pakistan.

In my address to Parliament I mentioned that if the present methods and proposals fail we shall have to adopt other methods. I have been criticised for hinting at a possibility of war. Anyone who knows me should know that I hate war and all its works and will go to the farthest limit to avoid it. But to talk complacently of peace when there is no peace and when something worse than war is possible and people are rattling back to barbarism is to be blind to facts. Hence I said we must explore every avenue and every method to avoid this great catastrophe.

The lives of tens of millions of people are involved in this and human considerations apart from others compel us, whether we live in India or Pakistan, to strive to our utmost to find a way out. I claim no superior virtue in myself or my Government or my people. But I do claim that, however imperfectly, we have tried to follow the right path, the path of peace and the path of equality and unity among the various communities that live in this great country. The people of Pakistan are of the same stock as we are, have the same virtues and failings. But the basic difficulty of the situation is that the policy of a religious and communal State followed by Pakistan Government inevitably produces a sense of lack of full citizenship and continuous insecurity among those who do not belong to the majority community. That policy leads to hatred and violence and produces conflict.

If we solve or partly solve one problem another and a bigger one rises in its place. We are all weak mortals wherever we may be and in whatever country we may live, subject to passions and prejudices. But it makes all the difference in the world in what direction we look and what anchor we hold on to.

These are deep problems which have to be solved and will be solved if there is to be peace and security in this country and Pakistan. But a sudden and quick solution of this basic problem cannot come immediately whatever course we may adopt. At the same time the present situation brooks no delay and cannot be left as it is. Therefore the only way to deal with it is to address ourselves to the basic problem and at the same time to find some present solution of the immediate problem.

This solution will necessarily be only a partial one. But it may give us time and opportunity to deal with the bigger problem adequately. Any attempt to rush a solution of the bigger problem without the fullest consideration and preparation for it can only lead to chaos and disaster.

Some people suggest exchange of population—exchange of tens of millions of people, uprooting them from their homeland and taking them to unknown destinations. Apart from the merits of this question its very magnitude is so colossal and fraught with such misery to an immense number of persons that it is difficult to conceive it or to give effect to it within a measurable space of time There are other suggestions also equally difficult. How can we deal with these matters and decide the fate of millions of people in the excitement of the moment and without the fullest thought to all the possible consequences. About a third of the population of East Bengal consists of Hindus and the Muslim population of West Bengal is considerable.

I am informed that already about 55,000 Hindu refugees have come over from East Bengal to West Bengal during the past few weeks and that the stream continues in spite of lack of facilities and the dangers of present travel. I am informed further that vast numbers of Hindus in East Bengal have lost all sense of security and are eager to come over whatever the consequences. This is the position and the problem. I am going to Calcutta in two days' time to meet friends and colleagues there of all opinions, to see refugees who have come from East Bengal and to discuss with all these people this difficult problem. Any decision cannot merely be a Governmental decision. It has to be something which will require the co-operation of all concerned. None of us can perform miracles or function as magicians. But we can at least function as men and women of goodwill and determination facing a great problem and making every endeavour to solve it. We owe duty and responsibility to all those who are suffering or are endangered today and we must discharge it to the best of our ability.

The strength of a nation consists in a capacity for restraint in crisis and united and organised effort. If this is lacking, that strength goes to pieces. The strength of a nation ultimately consists in civilised behaviour and not in retaliation on the innocent. We have to face today's problems but we have to lay the foundations of to-morrow and we may not do anything today which will injure that India of to-morrow. Some of us as individuals may fail from time to time, but India must not and cannot fail, nor can we ever forget the ideals for which our forefathers stood and built up the great traditions which made India famous among the Nations.

OUR INDIA LETTER

(From Our Own Correspondent)

Baroda, March 8.

NEHRU IN CALCUTTA

PANDIT NEHRU, who was in Calcutta on an official visit, met various official and non-official bodies and individuals, and paid a surprise visit to a refugee centre 50 miles north-west of Calcutta. He promised that the Central Government would do everything in their power to end the sufferings of the East Bengal minorities. He said that he was definitely opposed to mass exodus or exchange of population, but he wished that all who crossed the border must be allowed to do so. Pandit Nehru was very warmly welcomed by the people of Calcutta on his arrival. Muslims cheered him as he drove along Central Avenue. In a conference with newspaper editors he explained that the main trouble in Pakistan was a fear complex that India intended to annex Pakistan He laughed at a suggestion for war, and said that Pakistan was gambling with her future, but it would not do for India to gamble likewise.

India's Protest

The Government of India are understood to have lodged a strong protest to the Pakistan Government agaist harassment of evacuees from East Bengal, and particularly the various restrictions placed on their migration to India. These restrictions are said to be causing panic among the fleeing Hindus who have been uprooted from their homes, lost all their belongings, and are without means to obtain food or clothing. After Pandit Nehru's letter to Mr. Liaqat Ali Khan, Pakistan radio was reported to have been asked by the Pakistan Premier to contradict its earlier report of 10 thousand Muslims having been killed in West Bengal. Pakistan radio announced that "all messages going out from Pakistan are liable to censorship." A Pakistan Minister was reported to have said that "Muslims in India had been terrorised by the Government of India." Fabricated reports appeared in the Pakistan press such as "India or slaughter house—save Indian Muslims from butchers." A report in the 'Zamindar' of Lahore on February 22 said that a lakh of Muslims had been killed in Calcutta.

"Iron Curtain"

In a statement issued by the Board of Directors of the Press Trust in India from Delhi on the 4th said that the Pakistan Government did not allow P.T.I.-Reuter reporters to send out any reports. Two of the correspondents were arrested; one of them is still in jail, and not even produced before a court. "In coonsequence the whole of the long-established organisation in East Bengal was paralysed early in February, and practically ceased to function. "There is virtually an iron curtain around East Pakistan," the statement goes on to say. "The P.T.I. regrets to observe that matters in Pakistan have reached a stage directly affecting the fundamental principles of freedom of information which calls for the serious consideration of the world press as a whole and appropriate authorities.

Minorities In India

India continues to be calm and quiet excepting a few stray incidents in Bengal, and a rather serious outbreak in Assam, against which the Assam State Goverment have taken vigorous steps. 14 prominent Indian Muslims, including 9 members of Parliament have, in a joint telegram, requested the East Bengal Premier, Mr. Nurul Amin, to permit a deputation of Indian minorities to visit East Bengal to help create a better atmosphere there. A deputation, they suggest, may also visit India. Meetings of Muslims were held in several places in India to protest against the persecution of the minority in East Pakistan.

A Catholic's Testimony

"Under the new secular regime in India, there is a wider possibility of missionary work than before," observed the Rev. Fr. Jerome D'Souza, member of the last Indian delegation to the UN General Assembly, in New York on the 7th. The Rev. Fr. D'Souza, who is now visiting professor of Fordham University, stated that it was "an entirely incorrect view to say that a 'militant Hindu State' is making every effort to stop Christian expansionism in India. To say that India is a 'militantly Hindu State' is to fly in the face of evidence. The Congress leaders of India, with Pandit Nehru at their head, have sacrificed the support of the 'military Hindu' elements in the country in order to place India on the path of religious neutrality."

The Indian Budget

The new budget presented in Parliament by Dr. John Mathai, the Finance Minister, is welcomed as the best thing possible possible in the circumstances. He announced tax relief of about Rs. 8 crores 31 lakhs, and no fresh taxation of any consequence. This would still leave him with an estimated surplus of Rs: 1 crore 31 lakhs for the year 1950-51. Dr. Mathai spoke *ex tempore*, and was cheered 21 times during his speech, said to be a record perfomance. The tax reliefs are as under: (1) Abolition of business profits tax. (2) One anna reduction Companies income tax from As. 5 to As. 4; but Super Tax raised by half an anna. (3) Half an-anna cut in income tax on incomes between Rs. 10 thousand and 15 thousand. (4) One-anna reduction in income tax on slabs of income about Rs. 15,000. (5) Uniform tax on earned and unearned incomes—8½ As. instead of 9 As. and 10 As. respectively. (9) Exemption limit for Hindu undivided families raised from Rs. 5,000 to Rs. 6000. Other reliefs: (1) Postage for local delivery letters reduced to one anna (from 2 As.), and local delivery post cards to 6 pies (from 9 pies) (2) Reduction of one anna in ordinary telegrams, and of 2 As. in express telegrams. (3) Reduction in trunk call charges by 25 per cent (4) Dividend restrictions abolished.

Increase In Production

In a White Paper the Finance Minister gave an account of the developments against the background of which the budget was prepared Referring to increase in production he said: "The increase in production, which has been a reassuring feature in 1949, has been largely assisted by a notable improvement in the labour situation, a striking evidence of which is the fact that for the 11 months ending November last, the number of man-days lost was only 60 lakhs, compared with 73 lakhs in the corresponding period of 1948. It has also been assisted by the continuous improvement in the transport situation which has made it possible for Government to lift the control on priorities.

Crisis Passed

In his *extempore* speech the Finance Minister said: "It had been a year of great difficulties and great anxiety. It had been a period of almost unprecedented trouble. There were times during the year when some of us most immediately concerned with the economic activities of the Government had a sense of almost overwhelming crisis, but on a close examination of facts as they stand today I feel that I am in a position to tell the House that the stage of crisis ot any rate is now definitely passed,

"I do not want to hide from the House the fact that there are still difficult problems ahead of us. But I am justified in saying that we have now been able to take the measure of these problems. If there are problems in front of us, these problems would not be beyond the ability of the Government to meet and resolve in due course."

Dr. Matthai recalled that on defence expenditure his estimates last year were based on the assumption that the "cease-fire' agreement would lead to a peaceful solution of the Kashmir problem. "That anticipation," he said, "did not materialise and we do not think it right or safe in the interests of the country that economies of an undue kind should be carried out."

In view of the present circumstances, Dr. Matthai went on, this year's estimates were also subject to a similar qualification. "These estimates are based on the assumption that no abnormal developments will occur. Our policy, as the Prime Minister has declared more than once, is to contribute in every way we can to the maintenance of peace and to the employment of peace methods for the settlement of international disputes. As anybody who knows the Prime Minister will appreciate, the declaration has been made from the highest of motives and with the completest sincerity of purpose.

If, however, contrary to our expectations, events so develop that the peace and security of this country are endangered, the Government will have no hesitation in raising whatever finances may be required for meeting the situation. The Government will not hesitate to call upon the people to make whatever sacrifices may be required for safeguarding the vital interests ot the country,"

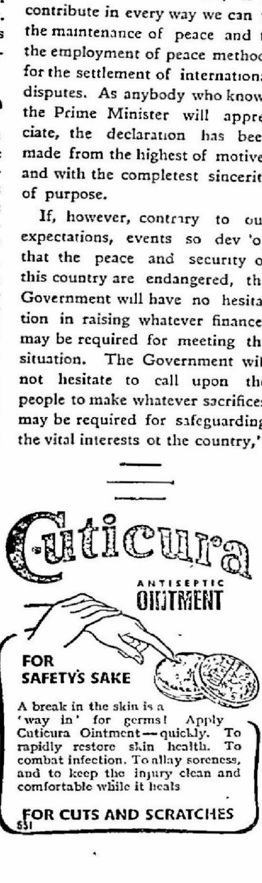

MISS MURIEL LESTER'S ACTIVITIES

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

MISS MURIEL LESTER on Saturday, March 18, addressed the members of the Indian Women's Association. She emphasised the part that Indian women had played in gaining the independence of India.

When many men in India were in prison Gandhiji gave the call to the women to take their part in the national struggle. He urged them to tear down their veils with which they had hidden their faces and come out to picket the drink and opium shops. They went to prison by the thousand. This made such an impression that the authorities agreed to their requests; the sales of drink and opium went down resulting in the income from them that year being reduced to nil.

At Ohlange

At Ohlange, in the evening, the students sat for over an hour in wrapt attention as Miss Muriel Lester related to them stories of the teams of young workers who banded together to assist in distressed areas.

This voluntary service for peace was started by a young Swiss, Pierre Ceresole, who saw the advantage of working together as in an army but who also saw that it could never be right to kill one's fellow in whom was the Spirit of God.

Soon after the destruction of French villages by Germans, she said, it was found possible to send a team which had in it members of the German nation ready to join with British, French and American youths in building the homes destroyed in war.

Another international team was found in India after the Bihar earthquake working with pick and shovel alongside the Indians to repair the devastation. Later, in Germany, ministering to the needs of German Gestapo officials were young Norwegians who themselves had been tortured by them. Graphically Miss Lester pictured the effect on the one time enemy, of the tender loving kindness free from all bitterness on those whom they had been trained to ill-treat.

These teams of international voluntary service youth are still at work and at the present moment such a team has gone to India at the request of the Government.

At St. Paul's Church

On Monday 20th, in St. Paul's Church Hall, Miss Lester gave the story of the origin of the organisation for which she travels around—the International Fellowship of Reconciliation. She described how it began in Cambridge at the outbreak of World War I in 1914. Here some 200 people of different Christian Churches agreed that war was contrary to the Spirit and teaching of Jesus Christ and declared that they could take no part in the military system, and they found others in Holland, U.S. America, holding similar views.

After the Armistice in 1918 it became possible to organise international gatherings and from that time more and more little groups of people met together in different countries and formed themselves into one body with the Secretariat officiating now from London and at another time in Paris, Holland or Vienna.

Many of the members have suffered imprisonment and even death for their views. But due to the indefatiguable zeal of some of the leaders, ministers of war have been persuaded to write in a clause to their military legislation allowing alternative service for conscientious objectors to fighting.

Many avenues of work have been opened up for expressing their belief in the power of Love as revealed by Jesus Christ for bridging chasms between race and race, nation and nation, class and class.

Here in South Africa it is of importance that the power of reconciliation should be released by people identifying themselves with the downtrodden and oppressed and by showing love to the unlovely recognising that in every human being there dwells the spirit of God.

Those who would like to keep in touch with the movement are asked to contact Miss O. Warner, 329 Musgrave Road Durban, who will be able to give information of any future developments connected with this meeting.

The Rev. Don Martyn, who presided, expressed the wish to give some time to the furtherance of the work as he had been greatly impressed with what Miss Lester had given of the experience and her personal life and a volunteer was found to assist in the clerical part of the work of the Durban branch.

On Tuesday Miss Lester spoke to the members of the Theosophical Society and spent the night at Mahatma Gandhi's Phoenix Settlement.

Things In General

Non-Europeans And The City Library

Save for a bare announcement: "to determine the extent of the need for non-European library facilities a non European travelling library should be started," the Durban City Council is maintaining, although it promised to reach a decision last Thursday, unusual silence on the defiance of the by-law, preventing non-Europeans from using the Durban Municipal library, by three members of the Natal Indian Congress Executive Committee, Messrs. Cassim Amra, J. N. Singh, and Ashwin Choudree. Indications are that the Durban City Council for fear of notoriety, and also for fear of a realisation that there is some validity in the claim of the Natal Indian Congress, will side-track the issue and not charge the "law-breakers" On the other hand the reticence of the Durban City Council on the matter is regarded by the Natal Indian Congress and non-Europeans generally as a victory for the latter.

Anti-Shark Plans

Yet another instance of the City Council's callous and indifferent attitude to the non-European people is evident in its recent decision to utilise the sum of £125,000 (both Indian and European contribution in rates) for anti-shark measures at the South Beach, which is tantamount to "Whites only." The proposal does not include non-European bathing enclosures at the North Beach.

"Grand Theatrical Show"

A variety show comprising scenes from "Sathiavan Savithri," "Indian Dances," "Harie Bhakti" and "Nallathangal" will be staged at the City Hall at 7.30 p.m. tonight. Nett proceeds of the show will go towards FOSA.

Conviction Under Asiatic Act

Found guilty on a charge of contravening the Asiatic Land Tenure Act, Mrs. Elizabeth J. Brown, a housewife of Discovery Road, Transvaal, and Mr. M. E. Angamia, an Indian storekeeper, of Mazista, were fined £50, or six months' hard labour in Zwartruggens on March 20. It was alleged that in contravention of the Asiasic Land Tenure Act, between September, 1248, and January, 1949 Mrs. Brown held fixed property on the freehold farm, Doornkop, in the Rustenburg district, on behalf of or in the interest of Mr. Angamia, an Asiatic. The property was outside the area designated for occupation by Asiatics. Mr. B. Merber, who appeared for the accused, said that that the case was regarded by both the Crown and the Defence as a test case, and that his clients would appeal.

Recognition Of Israel By India

Replying to a question put in the Indian Parliament Pandit Nehru, Prime Minister and Minister for External Affairs said: No decision has yet been taken on the question of recognising Israel, and consequently, no date can be fixed for the recognition of that State. The fact that the State of Israel exists is recognised by the Government, but formal exchange of diplomatic missions has to be considered in connection with a number of factors.

S.E. Asian Economic Development

The Prime Minister told the Indian Parliament that the Colombo Conference of Commonwealth Foreign Ministers had considered, among other matters, the means of promoting economic develop-

ment in South-East Asia. It was suggested that recommendations for this purpose should be made by the Commonwealth Governments to each other for their consideration. Pandit Nehru added that it was not possible at this stage to say when the first meeting of the consultative committee proposed to be set up under the Colombo Conference would be held.

Pakistan Admits Publishing Wrong Reports

The Prime Minister, Pandit Nehru, has received a communition from the Prime Minister of Pakistan, Mr. Liaquat Ali Khan, that a report published in Pakistan to the effect that "over 10,000 persons were killed in the recent communal disturbances in Calcutta" was found to be inaccurate. The communication which is in reply to a telegram from Pandit Nehru, says that the report was circulated by a Pakistan news agency and was based on statements made by evacuees from West Bengal. The news agency was taking action with regard to the inaccurate report and Radio Pakistan had been directed to correct the erroneous report which it had circulated. As a result the Pakistan Radio announced on March 5 the correct figures of casualties in West Bengal, including Calcutta, as given by Pandit Nehru.

Foreign Nationas In India

Sardar Patel, Minister for Home Affairs said in the Indian Parliament: "There are in India 3,497 Americans, 12,963 Chinese, 1,010 French, 1,032 Germans, 925 Italians, 491 Czechs, 396 Russians and 233 Greeks, who have so far registered as foreign nationals. No quota is fixed for any nation for persons permitted to enter India. The stay of the foreigner is governed by means of a residential permit renewed at intervals of one year.

Pakistan Secret Spy Corps

On Saturday, March 18 the police in Bombay claimed to have unravelled a "Pakistan secret spy corps" that had been operating in India. In January a Moslem was arrested in Bombay, before boarding a Karachi-bound steamer. In his possesion they found 151 sealed packages cotaining, stolen documents of a highly confidential nature of the Hyderabad Government, the police said. They link the escape of the former Hyderabad Premier, Mir Liak Ali, with this spying.

WANTED

Teachers are required for the Surat Hindu Gujrati School to teach Gujarati from Std I to VI.

Teachers with following qualifications should apply:—
1. Matric Senior, or Senior Trained and Snataks. 2. With a knowledge of Hindi. 3. Five years or more experience.

Applicants must send copies of Certificates and testimonials with their applicatiods to the Secretary,

The Surat Hindoo Educational Society,
127 Victoria Street,
DURBAN.

FOR SALE

Indian General Dealers business for sale. Situated in Grey Street.

For particulars apply:
PROSPECT" c/o Indian Opinion.

R. VITHAL

Bookkeeper, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns. Apply:
306 Commissioner St.,
Jeppe, Johannesburg.

"INDIAN AFFAIRS"
(Monthly Journal of the Indian National Congress)

News about our countrymen from all parts of the world.

Write for advertisement rates to

The Manager "INDIAN AFFAIRS,"
7 Jantar Mantar Road,
NEW DELHI.

BOOKS FOR SALE

Life of Ramakrishna
—By Romain Rolland 10 6

Life of Vivekananda and the Universal Gospel
By Romain Rolland 12 6

The Indian States Problem
—By M. K. Gandhi 10 0

To be had from:—

The Manager,
INDIAN OPINION,
Phoenix, Natal

Full details of services to Nairobi may be obtained from any I.A.T.A. Travel Agent.

FLY EAST VIA NAIROBI!

Fly by Constellation from Nairobi to BOMBAY.

Immediate connections for AUSTRALIA, BURMA, CEYLON, NEW ZEALAND, and the FAR EAST arranged.

Fly direct and save time and money.

Fare NAIROBI BOMBAY £83 single £149.8s return.

AIR-INDIA International

Shell House, Delamere, Nairobi.
Cables "AIRINDIA" Box 1010

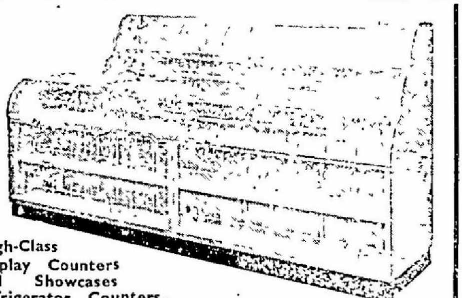

High-Class
Display Counters
and Showcases
Refrigerator Counters,
Wall Units, Display Fittings, Etc.

CATALOGUES ON APPLICATION.

ASSOCIATED SHOPFITTERS LTD.

Incorporating Excelsior Shopfitters, Ltd., S.A. Shopfitters, Ltd.
Manufacturers of High-Class Display Cases,
Awarded Gold Medal, Rand Easter Show.
104 MARSHALL STREET, (Facing Escom House), JOHANNESBURG
Phone 33-4211/2. P.O. Box 6531

INDIA INDEPENDENCE NUMBER

Published as Special Number of INDIAN OPINION to commemorate the attainment of Freedom by India.

Printed on art paper and profusely illustrated.

With historic pictures connected with India's struggle for Freedom and with photos of the late Dadabhai Naoroji, Tilak, Gokhale, Subash Bose and many others who have sacrificed their lives in fighting for freedom and of Mahatma Gandhi, Pandit Jawaharlal Nehru and many others who have lived to see the fruits of their labour.

Also containing a brief Survey of the work of the Indian National Congress from the time of its inception.

Price 2/-

Diwali Numbers Arrived

Chhaya ...	5 0	"India" (English) 12 copies	6 0
Aram ...	5 6	Ravivar ...	10 0
Savita ...	7 0	Sandesh ...	10 0
Mouj Majah ...	6 0	Veni ...	7 6
Hindu ...	3 6	Be Ghadi Mouj	7 6
Sastu Sahitya Panchang ...	2 6	Chitrapat ...	7 6
Bombay Samachar Panchang	5 6	Jai Hind (Book)	7 6
		Film India (English)	5 9

આવેલા દિવાળી અંકો

છાયા	શી. ૫ ૦	રવીવાર	શી. ૧૦ ૦
આરામ	૫ ૬	સંદેશ	૧૦ ૦
સવિતા	૭ ૦	વેણી	૭ ૬
મોજમજા	૬ ૦	બે ઘડી મોજ	૭ ૬
હીંદુ	૩ ૬	ચિત્રપટ	૭ ૬
સસ્તુ સાહિત્ય પંચાંગ	૨ ૬	મુંબઈ સમાચાર	૫ ૦
મુંબઇ સમાચાર પંચાંગ	૫ ૬	જય હીંદ (પુસ્તક)	૭ ૬
India, (English) 12 Copies	6 0	Filmindia English	5

Kapitan's Book Agency,
189 Grey Street,
DURBAN.

Phone 23414 Tel Add. "KAPITANS"

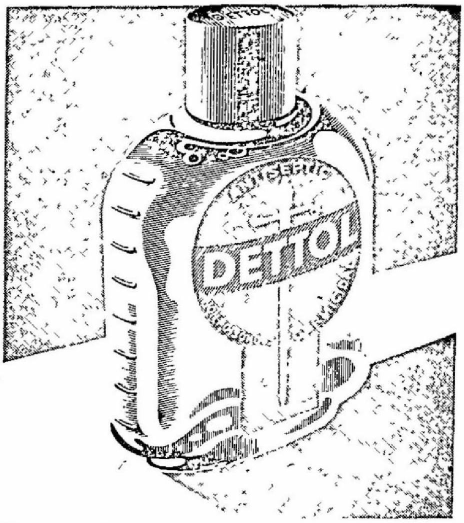

Brutal to germs, but kind to you

Here is an antiseptic several times stronger germicidally than pure carbolic acid, and yet non-poisonous and safe. A child could use it. To the germs that cause and spread infection, 'Dettol' is deadly: a swift and ruthless killer. But to you, and to the delicate tissues which the germs invade, 'Dettol' is kind and gentle. Ask at your chemist or store for 'Dettol' and use it promptly to prevent infection.

RECKITT & COLMAN (AFRICA) LTD, P.O BOX 1097, CAPE TOWN

Three good reasons why you should use Sunbeam

1. It gives a brighter, more pleasing shine.
2. The shine lasts longer on the floor.
3. It makes your home clean, inviting-looking

Always ask for 9d & 1/6

SUNBEAM POLISH
FOR FLOORS AND FURNITURE

Shines . . . and shines . . . and shines

NUGGET
THE WHITEST WHITE

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન

મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે
સને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું.

પુસ્તક ૪૮ મું—અંક ૧૨ | શુક્રવાર તા. ૨૪ માર્ચ, ૧૯૫૦. | છુટક નકલ પેની.૪

"ઇન્ડિયન ઓપિનિયન"

શુક્રવાર તા. ૨૪ માર્ચ, ૧૯૫૦

મીસ મ્યુરીયલ લેસ્ટર

ઇન્ટરનેશનલ ફેલોશીપ - ઓફ્ રેકન્સીલીએશનના પર્યટણ કરનારાં સેક્રેટરી મીસ મ્યુરીયલ લેસ્ટર, જેઓ યુનીયનની મુલાકાતે આવ્યાં છે અને હાલ ડરબનમાં આપણી વચ્ચે છે, તેઓ થોડા દિવસમાં આ દેશ છોડી જશે. ભાગ્યેજ કહેવાની જરૂર હોય કે સાઉથ આફ્રિકામાં તેમની હાજરી તેમના સમાગમમાં આવવાનો જેઓને લાભ મળેલો છે તેઓ સર્વને અત્યંત પ્રોત્સાહન આપનારી થઇ પડી છે. સખેદ જણાવવું પડે છે કે સાઉથ આફ્રિકાના અખબારોએ મીસ લેસ્ટરને જેટલી આપવી જોઈએ તેટલી જાહેરાત આપેલી નથી; સારી વસ્તુઓનો સર્વથા ત્યાગ કરવો અને ખરાબ વસ્તુઓનું જનતાના મનમાં ઝેર ફેલાવવું એજ અખબારોનું આજે કામ થઈ પડેલું જણાય છે. રોજ સવાર સાંજના અખબારો ખોલતાં છાપ તો એવી જ પડે છે.

મીસ લેસ્ટર આપણી વચ્ચે શાંતી અને શુભેચ્છાના દુત તરીકે આવ્યાં છે. થોડાંક જ અઠવાડીયાંમાં તેઓએ ઘણું જોયું છે, સઘળા મતના લોકોની ઓળખ કરી છે અને સંકડો અંગ્રેજો અને બીન-અંગ્રેજો સમક્ષ પ્રવચનો કર્યાં છે. પ્રવચનોનો તેમનો મુદ્દો આ હતોઃ આપણે સૌ એકજ પિતાના સંતાનો છીએ; બીજાઓ આપણી પ્રત્યે વર્તે એમ આપણે ઇચ્છીએ તેવીજ રીતે આપણે તેઓ પ્રત્યે વર્તીએ; કોઇનું બુરૂં ન ઇચ્છીએ; દુશ્મન પ્રત્યે પણ આપણે પ્રેમભાવ રાખીએ અને પ્રેમથી તેને જીતવાનો પ્રયત્ન કરીએ–કેમકે દુઃખી થઇ રહેલી દુનીયામાં શાંતી સ્થાપવાનો, યુદ્ધ નહિ, પરંતુ એજ એકમાત્ર માગ છે. મીસ લેસ્ટરં એવી એક મહાન સંસ્થાના, પ્રતિનિધિ છે કે જે જનતામાંથી યુદ્ધનું માનસ દુર કરવા અને તેને શાંતીને માર્ગે દોરી જવા માગે છે. આપણા મનમાં ખરાબ વસ્તુઓ ભરવાને તે નથી આવ્યાં. ઇશુખ્રીસ્ત અને બીજા પયગંબરો અને સંતજનોના શિક્ષણનું આપણને સ્મરણ કરાવવા અને મનુષ્યકૃત જાતી, જ્ઞાતી અને વર્ણના ભેદોના ત્યાગ કરવાની અને એ શિક્ષણને અનુસરી ઈશ્વરને પિતા તરીકે ગણવાની અને માનવી માત્રને ભાઈ સમાન ગણવાની અગત્યતા આપણા હૃદયમાં ઠસાવવા આવ્યાં છે.

આ પવિત્ર આત્માનો સંદેશો આપણામાં કેટલો ઉંડો ઉતર્યો છે એ કહેવું મુશ્કેલ છે. માનવજાતીને સામાન્ય રીતે ઇશ્વરપરથી અને ખરાં સુખશાંતી આપનારી સઘળી વસ્તુઓપરથી શ્રદ્ધા ઉઠી ગયેલી જણાય છે. ત્વરીત પરિણામો અને તેનાથી ઉત્પન્ન થતો ક્ષણિક આનંદ આપનારી વસ્તુઓપર તેણે વિશ્વાસ મુકયો છે. તેવાં ત્વરિત પરિણામો અલ્પજીવી હોય છે અને તેનાથી ઉદ્ભવતો આનંદ જેટલી ત્વરાથી તે પ્રાપ્ત થાય છે તેટલી જ ત્વરાથી પાછો જતો રહે છે અને પોતાની પાછળ દુઃખ અને કલેશનોજ વારસો મુકી જાય છે, એ તેને સમજાતું નથી. હીંસાવૃત્તિએ માનવજાતીને એટલી જકડી લીધેલી છે કે પ્રેમ અને અહીંસાની કંઈ પણ વાત તેના હૃદયમાં ઠસતી નથી. આવી વલણ ભયંકર આફતની ભાવિ સુચક છે. કહેવત છે કે "વીનાશ કાળે વિપરીત બુદ્ધિ." એ વીપરીત બુદ્ધિના ચિન્હ આજે ડગલે ને પગલે જોવામાં આવી રહ્યાં છે, વ્યકિતઓમાં, સમાજોમાં, સરકારોમાં લગભગ રોજ તેને વીષે વાંચીએ છીએ. બેચવાનાલેન્ડ પ્રોટેકટરેટનો વારસદાર ચીફ સેરેટસેખ માં, જેને, તે અંગ્રેજ સ્ત્રીની સાથે પરણ્યો તેના પરિણામે, પદભ્રષ્ટ કરી પાંચ વર્ષ માટે દેશવટો આપવાનું બ્રીટીશ સરકારે લીધેલું પગલું અને સાઉથ આફ્રિકાની આપણી નેશનલીસ્ટ સરકારની વર્ણના આધારે સઘળી કોમોને ઇલાયદા વાડાઓમાં ગોંધવાની 'એપાર્ટહેડ' ની નીતી એ શું તેના તાદ્રશ્ય પુરાવા નથી?

આવે વખતે મીસ લેસ્ટરના પ્રવચનો જનતા સમક્ષ પહોંચવા જોઇએ. પરંતુ જનતાને પહોંચવાના દરોના દ્વારપાળોને જ તે હસી કાઢવા જેવા લાગે છે ત્યારે તે જનતાને પહોંચી શકે જ શી રીતે? સત્તાધીશોની વલણ આજે એવી છે કે સત્યને જનતાથી દુર રાખવું અને અસત્યનો તેના પર ધોધ વર્ષાવવો. એટલે મીસ લેસ્ટરના શાંતી અને શુભેચ્છાના કાર્યને આપણે ઈચ્છીએ તેટલી સફળતા પ્રાપ્ત થઇ નથી. તેમ છતાં પોતાની મધુરવાણીની સુવાસ તે પોતાની પાછળ મુકી જાય છે, અને જેઓ તેને પચ્યા છે તેઓ જરૂર જનતા તે પહોંચે ત્યાં સુધી ફેલાવ્યે જશે મીસ લેસ્ટરે આપણી વચ્ચે આવવાની અને આપણને ધીરજ અને હીંમત આપનારાં વચનો કહેવાની કરેલી કૃપાને માટે એજ તેમને મોટામાં મોટું માન આપેલું ગણાશે. મીસ લેસ્ટરના અમે ઘણાજ આભારી છીએ અને ઇશ્વર તેમનું રક્ષણ કરે અને તેમનું સુંદર કાર્ય સફળ કરે એવી પ્રાર્થના કરીએ છીએ.

બંગાળ

પંડીત નેહરૂએ માર્ચ તા. ૧૭ મીએ દિલ્હીમાં જણાવ્યું હતું કે બંગાળમાં યુદ્ધ કરતાંય ખરાબ સ્થિતિ વર્તી રહી છે. પાકીસ્તાનમાં લઘુમતીઓ પર ગંભીર જોખમ હોય ત્યારે આપણાથી શાંતીથી બેસી રહેવાય નહિ. ભારતે ભાગલા એવી સ્પષ્ટ સમજુતીથી સ્વિકાર્યા હતા કે નવી સરહદોની બન્ને બાજુએ આવેલી લઘુમતીઓને પુરતું રક્ષણ અને સુરક્ષિતતા આપવામાં આવશે. પરતું ભાગલા પડયાના પહેલાં જ તોફાનો બાદ લોકોની. ખાસ કરી, સીંધથી હીજરત ચાલુ રહી અને છેલ્લા એક વર્ષમાં સોળ લાખ જેટલા હીંદુઓ પુર્વથી પશ્ચિમ બંગાળમાં આવી ગયા. મુસ્લીમો પણ પેલી બાજુ ચાલી ગયા પરંતુ ઘણી ઓછી સંખ્યામાં. ભારતે ભાગલાને માટે મોટો ભોગ આપ્યો પરંતુ તેનાથી શાંતી અને સંમતોલપણું સ્થપાવાની જે આશા રાખવામાં આવી હતી તે મળ્યાં નહિ. પુર્વ બંગાળવી હીજરતનુ પ્રમાણુ સાવ ઓછું થઇ ગયું હતું તેટલામાં પુર્વ અને પશ્ચિમ બંગાળ વચ્ચે ફરી તોફાન ઉભું થયું. ૧૨ ફેબ્રુઆરી બાદ ૧૫૦૦૦૦ જેટલા હીંદુઓ પુર્વ બંગાળથી કલકત્તા આવી ગયા છે. તેજ અરસામાં એક લાખ જેટલા મુસ્લીમો પુર્વ બંગાળ ચાલ્યા ગયા છે અને રાજ આ હીજરત ચાલી રહી છે. ભારતે આ વસતીના અદલા બદલીનો વીરોધ કર્યો હતો. એ માત્ર અનિચ્છનીય હતું એટલુંજ નહિ પરંતુ અવ્યવહારૂ હતું. પુર્વ અને પશ્ચિમ બંગાળ વચ્ચે એવી અદલાબદલીની બન્ને સરકારોના સહકારથી ગોઠવણ કરવામાં આવે તો પણ તે સિદ્ધ થતાં સાડા પાંચ વર્ષ લાગશે. પંડીત નેહરૂએ સુચવ્યું કે પાકીસ્તાનનાં વડા પ્રધાન શ્રી લીયાકત અલીખાન અને તેમના તરફથી થોડા વખતમાં આ બાબતમાં એક સંયુકત નિવેદન બહાર પડવા સંભવ છે.

બંગાળપર પંડિત નેહરૂનો બ્રોડકાસ્ટ

માર્ચ તા. ૩ જીએ વડા પ્રધાન પંડીત નેહરૂએ કરેલા એક બ્રોડકાસ્ટમાં થોડા વખત પર બંગાળમાં થએલાં રમખાણોના સંબંધમાં નીચે પ્રમાણે સુચન કર્યું હતું:

થોડા દિવસપર મેં પાર્લામેન્ટમાં બંગાળપર નિવેદન કર્યું હતું. મારી પાસે જે હકીકતો હતી તે લાગણીપર કાબુ રાખીને મેં રજુ કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો. કેમકે ખાસ કરી કટોકટીના વખતમાં માણસે શાંત અને સમતોલ રહેવું જોઇએ. ભયભીત અને હાંફળા ફાંફળા થઇ જવું તેના અને તેથી ઉપજતાં પરિણામો કરતાં વધારે જોખમ ભરેલું અને વ્યર્થ બીજું કશું નથી. મને ખબર મળ્યા છે કે એ નીવેદનને પાકીસ્તાનમાં જાહેરાત આપવામાં આવી નહોતી. પરંતુ તેમ છતાં પાકીસ્તાનના અખબારોમાં તેમજ ત્યાં જાહેર નેતાઓએ કરેલાં નીવેદનોમાં તેનાપર સખ્ત ટીકાઓ થઇ હતી. પાકીસ્તાનના અખબારોમાં જે હડહડતું જુઠાણું, પાગલપણાથી થએલા બખાળા વીષે મારે શું કહેવું એ ખબર પડતી નથી. એ જુઠો પ્રચાર કેવી જાતનો થાય છે એ એકજ દાખલા પરથી જોઇ શકાશે. તા. ૧૭ ફેબ્રુઆરી સુધીમાં કલકત્તામાં થએલી હોનારતોના મેં ચોકસ આંકડા આપ્યા હતા. તેમાં ૩૧ મરણ નો સમાવેશ થતો હતો. જેમાં ૨૦ મુસ્લીમો અને ૧૧ હીંદુઓ હતા. પાકીસ્તાનના અખબારોએ કલકત્તામાં ૧૦,૦૦૦ મુસ્લીમો માર્યા ગયા એવું મોટાં મથાળાંઓ હેઠળ છાપ્યું. વીસ અને દસ હજાર વચ્ચે જેટલો ફેર છે તેટલો ફેર સત્ય અને બંગાળની પરીસ્થીતી વીષેના પાકીસ્તાનના અખબારો અને બીજાઓ જે રીતે ખબરો પીરસે છે તેની વચ્ચે રહેલો છે.

પુર્વ અને પશ્ચિમ બંગાળમાં ખરી હકીકતો મેળવવાનો મેં બનતો સઘળે પ્રયત્ન કર્યો છે અને એ હેતુથી ઘણી દરખાસ્તો પણ કરી છે. પરંતુ તેમાંની ઘણી ખરી સ્વિકારાઇ નથી. હાઈ કમીશનરો અને ડેપ્યુટી હાઇ કમીશનરોને મુસાફરી કરવાની કેટલીક સગવડો આપવામાં આવી છે ખરી અને તેઓના હેવાલો મદદરૂપ છે. પરતુ થોડાંક સ્થળોની મુસાફરીથી જે ખબરો મળે તે મર્યાદિત જ હોઇ શકે અને ભયંકર અફવાઓ ફેલાઇ રહી હોય ત્યારે તો જનતાને ચોકસ ખબરો જ બહોળા પ્રમાણમાં પુરી પાડવાની જરૂર હોય સાધારણ વખતમાં ખબરો પુરી પાડવાનું આ કામ અખબારો જ કરે છે. પરંતુ પુર્વ બંગાળમાં સેંકડો અખબારી ખબરપત્રીઓને કામ કરતા અટકાવી દેવામાં આવ્યા ગત વર્ષ યુનાઇટેડ નેશન્સની જનરલ એસેમ્બલીએ ખબરો પુરી પાડવાની સ્વતંત્રતાપર એક ઠોલ સ્વિકાર્યો હતો. ખબરો પુરી પાડવાની એ સ્વતંત્રતાનો પુર્વ પાકીસ્તાનમાં સદંતર અભાવ છે.

પાર્લામેન્ટમાં મારાં નિવેદનમાં મેં જણાવ્યું હતું કે હાલની રીતો અને દરખાસ્તો નિષ્ફળ જશે તો આપણે બીજી રીતો અખત્યાર કરવી પડશે. યુદ્ધના સંભવનો મેં નિર્દેશ કર્યો એવી ટીકા કરવામાં આવી છે. મને જેઓ ઓળખે છે તેઓએ જાણવું જોઇએ કે યુદ્ધ અને તેને અંગેના સઘળા કામોને હું તિરસ્કારૂં છું અને તેને અટકાવવાને છેવટની અણી સુધી જતાં સંકોચાઉં તેમ નથી. પરંતુ શાંતી હોયજ નહિ અને યુદ્ધના કરતાંય વધારે ખરાબ સ્થિતિ વર્તી રહી હોય અને લોકો હેવાનીયતને માર્ગે વળી રહ્યા હોય ત્યારે બેપરવાઇથી શાંતીની વાતો કરવી એ સત્ય હકીકતો તરફ આંખો બંધ કરવા જેવું છે. આથી મેં કહ્યું કે આફત અટકાવવાને આપણે બનતો દરેકે દરેક ઇલાજ શોધવો અને લેવો જોઇએ.

આમાં કરોડોના જાનનો સવાલ રહેલો છે, અને, બીજા હો યા ન હો, પરંતુ માનવ ધર્મના કારણે પણ કંઇક પણ માર્ગ શોધી કાઢવાનો આપણે પ્રયત્ન કરવો જોઇએ, પછી ભલે આપણે હીંદમાં હોઇએ કે પાકીસ્તાનમાં રહેતા હોઇએ.

મારામાં કે મારી સરકાર કે પ્રજામાં બીજાઓ કરતાં વિશેષ ગુણો હોવાનો હું દાવો કરતો નથી. પરંતુ એટલો દાવો તો જરૂર કરીશ કે, ગમે તેવી ઉણપવાળો છતાં ખરા માર્ગને અનુસરવાનો અમે પ્રયત્ન કર્યો છે અને તે આ મહાન દેશમાં વસતી અનેક કોમો વચ્ચે શાંતી અને સમાનતા અને સંગઠન સ્થાપવાનો માગ. પાકીસ્તાનના લોકો આપણા જ ભાઇઓ છે, આપણા જેવા જ ગુણો અને દોષો તેઓનામાં છે. પરંતુ પરીસ્થીતીની મુળ મુશ્કેલી એ છે કે પાકીસ્તાન સરકાર જે ધાર્મીક અને કોમી રાજ્ય સ્થાપવાની નીતીને અનુસરી રહી છે તેથી સંપુર્ણ નાગરીકત્વની ભાવના આવી શકતી નથી અને જેઓ બહુમતી કોમના નથી તેઓનામાં ચાલુ અરક્ષિતતાની બ્હીક રહે છે. એ નીતીથી તિરસ્કાર અને હીંસાની ભાવના પ્રદિપ્ત થાય છે અને પરિણામે લડાઇ થાય છે. આપણે એક સવાલનો ઉકેલ અથવા અર્ધો પર્ધો ઉકેલ લાવીએ ત્યાં બીજો એ કરતાં મોટા સવાલ ઉભો થાય છે. જ્યાં હોઇએ ત્યાં અને જે કોઇ પણ દેશમાં હોઇએ ત્યાં આપણે સઘળા નીર્બળ માનવીઓ છીએ અને રાગ દ્વેશથી ભરેલા છીએ. પરંતુ આપણે કઇ દિશાએ દ્રષ્ટી કરી રહ્યા છીએ અને કોનો ઓથ લઇ રહ્યા છીએ એ મહત્વનું છે.

આ સવાલો ઉંડા છે અને આ દેશમાં અને પાકીસ્તાનમાં જો આપણે શાંતી અને સુરક્ષિતતાથી રહેવા ચાહતા હોઇએ તો તેનો ઉકેલ લાવવોજ પડશે અને લાવી શકાશે પરંતુ આપણે ગમે તે માર્ગ લઇએ તોય આ મુળ સવાલનો ઉકેલ ઝટ આવી નહિ શકે. તે સાથે તેમાં ઢીલ કરવી અને છે તેમ જ પડી રહેવા દેવો પણ નહિ પોષાય. આથી આપણે મુળ સવાલ તરફ દ્રષ્ટિ રાખીને તેનું જે કંઇ પણ સમાધાન તત્કાળ આવી શકતું હોય તે લાવવું જોઇએ. ઉકેલ અરધો પરધો જ આવી શકશે. પરંતુ તેથી વધારે મોટા સવાલનો ઉકેલ લાવવાને આપણને અવકાશ મળશે. વગર વિચાર્યે અને વગર તઇયારીએ વધારે મોટા સવાલનો ઉકેલ લાવવાની ઉતાવળ કરવાથી અંધાધુંધી અને આફત આવી પડશે

કેટલાક લોકો વસતીની અદલાબદલી કરવાનું—કરોડો લોકોને પોતાના વતનમાંથી ઉખેડી અણજાણ્યે સ્થળે લઇ જવાનું સુચવે છે. એ સવાલના ગુણદોષો બાજુએ મુકીએ તોય તે એટલો વીશાળ છે અને બેસુમાર લોકોપર એટલી ભયંકર મુશીબતો નાખનારો થઇ પડશે કે તેનો તત્કાળ વીચાર સરખો પણ થઇ શકવો મુશ્કેલ છે. બીજી સુચનાઓ પણ થઇ છે જે પણ એટલીજ મુશ્કેલ છે. સઘળાં પરિણામોનો બરોબર ખ્યાલ અને વીચાર કર્યા વીના એ બાબતોને આપણે શી રીતે ધ્યાન દઇ શકીએ અને કરોડો લોકોનું ભાવિ નક્કી કરી શકીએ?

પુર્વ બંગાળમાં મુસ્લીમ વસતીનો ત્રીજો ભાગ હીંદુઓનો છે અને પશ્ચિમ બંગાળમાં મુસ્લીમ વસતી મોટી છે.

મને ખબર મળી છે કે છેલ્લાં થોડાંક અઠવાડીયામાં ૫૫૦૦૦ હીંદુ નીર્વાસિતો પુર્વ બંગાળથી પશ્ચિમ બંગાળ આવ્યા છે અને સગવડોના અભાવ અને મુસાફરીનાં જોખમે આવનારા લોકોનો ધોધ હજુ ચાલુ છે. વળી મને ખબર મળી છે કે પુર્વ બંગાળના હીંદુઓનો મોટો ભાગ અરક્ષિત બની ગયો છે અને ગમે તે ભોગે પણ આ તરફ આવી જવા ઉત્સુક છે. આ સવાલ છે અને આ સ્થિતિ છે. બે દિવસમાં હું કલકત્તા જઇશ અને સઘળા વીચારોના મીત્રો અને સાથીઓ સાથે આ સવાલની ચર્ચા કરીશ અને પુર્વ બંગાળથી આવેલા નિર્વાસિતોને પણ મળીશ અને તેઓની સાથે પણ આ મુશ્કેલ સવાલની ચર્ચા કરીશ.

કંઇ પણ નિર્ણય સરકાર એકલીથી ન થઇ શકે. લાગતા વળગતા સૌનો તેમાં સહકાર જોશે. આપણે કોઇ જાદુગર નથી કે જાદુ કરી શકીએ. પરંતુ શુભેચ્છા ધરાવનારા દ્રઢ મનના નર નારીઓ તરીકે આપણે તેનો ઉકેલ લાવવાનો જરૂર પ્રયત્ન કરી શકીએ. જેઓ દુઃખી થઇ રહ્યા છે અને જોખમમાં પડેલાં છે તેઓ સર્વ પ્રત્યે આપણી ફરજ અને જવાબદારી રહેલી છે અને તેને ઉઠાવવાનો આપણે બનતો પ્રમાણીક પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

રાષ્ટ્રનું જોર કટોકટીના સમયમાં ધીરજ રાખવાની શકતી છે અને સંગઠીત અને વ્યવસ્થિત પ્રયત્ન કરવાની તેનામાં કેટલી શકતી રહેલી છે તેના પરથી માપી શકાય છે, આખર તેનું વર્તન સંસ્કારી હોવું જોઇએ અને નિર્દોષોપર તેણે પ્રહાર કરવો નહિ જોઇએ. આપણે આજનો જ સવાલ ઉકેલવાનો નથી. આવતી કાલને માટે પાયો નાખવાનો, છે અને આજે આપણે એવું કશું ન કરીએ કે જેથી આવતી કાલે હીંદને તેનું જોખમ થાય. આપણે વ્યક્તિગત રીતે વખતોવખત ભુલ કરીએ પરંતુ હીંદથી તેવી ભુલ ન થઇ શકે અને ન કરવી જોઇએ. તેમ જે આદર્શોને આપણા પુર્વજોએ સેવ્યા અને જેથી હીંદ રાષ્ટ્રોમાં કીર્તીવંત બન્યું એ આદર્શો આપણે કદી ન જ ભુલીએ.

વિવિધ

રાજકારણ, રાજકીય વહીવટ અને અર્થશાસ્ત્ર માટે ખોલાનારી શાળા

ધારાસભ્ય શ્રી. એ. કામેશ્વર રાવ ૫૦૦ માણસોને રાજકારણ, રાજકીય વહીવટ અને અર્થશાસ્ત્રની તાલીમ આપવા માટે એક શાળા ખોલવાની યોજના કરી રહ્યા છે. તેમની આ યોજનાને દેશના સર્વોપરી નેતાઓના આશીર્વાદ મળ્યા છે. આ શાળા કોકાપટનમ ખાતે એપ્રીલના ત્રીજા અઠવાડીયામાં શરૂ થશે. તાલીમની મુદત કાલમાં ૪૦ દીવસની રાખી છે. આ શાળામાં જાણીતા રાજદ્વારી પુરૂષોનાં ભાષણો ગોઠવવા માટે શ્રી કામેશ્વાર પ્રયાસ કરી રહ્યા છે.

લોરેંકોમાર્કસમાં ભયંકર આગ ગઇ તા. ૧૨ મીના લોરેંકોમાર્કસના જુના અને જાણીતા વતની મી. એ. ઇ. જીવાવાલાની મોટી તેલની ફેકટરીમાં આગ લાગવાથી હજારો પાઉન્ડનું નુકસાન થયું. ફેકટરી વીમાથી રક્ષાએલી હતી.

ગાંધીજી અને સામ્યવાદ

'હરિજનબંધુ'માંથી — ગતાંકથી ચાલુ (૪)

આ લેખમાં હવે માકર્સના વીચારો ની મુળ ભુમિકા તપાસીએ.

હું જ્યાં સુધી આ સમજ્યો છું, તે મુજબ ગાંધીજીની તથા સર્વે બ્રહ્મવાદી ઓની જેમ માકર્સવાદી પણ માને છે કે સર્વે સૃષ્ટિનું બીજ એક જ તત્ત્વ છે. પણ એક તત્ત્વ તે પરમાત્મા અથવા ચેતન તત્ત્વ નથી, પણ જડ પ્રકૃતિ જ છે. બ્રહ્મવાદી કહે છે કે ચૈતન્યને આધારે જડ છે, ચૈતન્યમાં જ સૌ કાંઇ ઉપજે છે, રહે છે અને લીન થાય છે. એથી ઉલટું માકર્સ કહે છે કે જડમાં જ ચૈતન્ય ઉત્પન્ન થાય છે, તેને જ આધારે રહે છે, અને ચૈતન્ય નાશ પામે છે ત્યારે જડ પ્રકૃતિ જ પાછળ રહેલી અને રૂપાન્તર પામતી જણાય છે.

સૃષ્ટિનો ઇતિહાસ તપાસતાં માલુમ પડે છે કે પૃથ્વી શરૂઆતમાં સુર્યના જેવો જ ધમધતો ગોળો હતો, અને કરોડો વર્ષ તે સ્થિતિમાં રહ્યા બાદ તેમાં ચેતનવાળા પદાર્થો ઉત્પન્ન થતા જણાયા. હવે ક્રમે તે ઉત્પન્ન થયા, કઇ રીતે તેમાં વિકાસ થતાં થતાં તેમાં થી વનસ્પતિ, જળચર, ખેચર અને ભુચર જંતુઓ, પ્રાણીઓ અને છેવટે મનુષ્યો પેદા થયાં તે બધાનો ઇતિહાસ મળી આવે છે. આકાશમાં જે અનેક ગ્રહો, તારાઓ વગેરે છે, તે બધામાં ચેતન સૃષ્ટિ કેટલામાં હશે તે વીષે ભારે શંકા છે, બલ્કે ઘણામાં તો નથી જ એમ જણાય છે. જડના અસ્તિત્વ વીષે શંકા નથી. તે બધાં પરથી એમ જ માનવું જોઇએ કે મુળ વસ્તુ જડ પ્રકૃતિ જ છે. તે જ એક અદ્ભુત યંત્રની જેમ વીકાસ પામતી પામતી જાણનારૂં, સમજનારૂં, વીચાર કરનારૂં, વધનારૂં, અને પેદા કરનારૂં જેને આપણે જીવતો અથવા ચેતન પદાર્થ કહીએ છીએ, તેવું રસાયન બની જાય છે. એ ગુણ જડમાં પાછળ થી ઉત્પન્ન થયેલો છે. આપણે જાણી એ છીએ કે કેટલાંક ઉચા પ્રકારનાં યંત્રો એવાં હોય છે કે તે પોતાની ગતિનો અહેવાલ નોંધી શકે છે, કાંઇક ભુલ થાય તો અટકી જઇ શકે છે અને તે રીતે યાંત્રિકનું ધ્યાન ખેંચી શકે છે, પોતાની ગતિ જરૂર પ્રમાણે પોતાની મેળે જ વધારી કે ઘટાડી શકે છે, કેટલાંક વીમાનો વીમાની વીના જ ધારેલે સ્થળે પહોંચી શકે છે. તે છતાં આપણે એને ચેતન પદાર્થ કહેતા નથી. આ જ રીતે માણસ કે જંતુ જેવા ચેતન જણાતા પદાર્થો પણ પ્રકૃતિનો જ આવિષ્કાર છે. એમાં કોઇ બહારનું અનાદિ ચેતન તત્ત્વ ભળેલું છે એમ માનવાનીયે જ્યાં જરૂર નથી, ત્યાં તે ચેતન પહેલું અને આધારરૂપ તત્ત્વ છે, અને જડ પાછળ નું અને તેને આશ્રીત તત્ત્વ છે એમ માનવાની તો જરૂર જ શી હોય?

નાના અણુકોશથી માંડી મોટામાં મોટાં પ્રાણી અને અતિબુદ્ધિમાન મનુષ્ય સુધી બધાં જ પ્રકૃતિનાં પુતળાં છે. તેમાં જ ઉપજે છે, રહે છે અને ભળે છે. રહે છે તેટલો વખત જીવવા ળાં એટલે જાણપ ધરાવનારાં લાગે છે, પણ એ બધા આગંતુક ધર્મો છે. સીદ્ધાન્તની દૃષ્ટિએ માટીનાં પુતળાં ઘડો યા ભાંગો તેમાં અને જીવપ્રાણીનાં પુતળાં ઘડો યા ભાંગો તેમાં કશો ભેદ નથી જેમ પેલાની બાબતમાં પાપપુણ્ય જેવું નથી તેમ જ આમની બાબતમાંય એવી કોઇ કલ્પનાઓમાં બંધાઇ જવા ની જરૂર નથી. કોઇ કાર્યની દૃષ્ટિએ કયારે શું કરવું યોગ્ય ગણાય તેની નીતિ ઠરાવવી પડે તે જુદી વાત. પણ એમાં પાપપુણ્ય, સત્યાસત્ય, હીંસા અહીંસા વગેરેની વાડો નકામી છે.

માકર્સના વીચારનો આટલો ભાગ ચાર્વાક મતને મળતો લાગશે. એટલું જ નહીં પણ સાંખ્યવાદી, વેદાંતી વગેરે પણ એક કે બીજી રીતે તેને માને છે. પણ માકર્સવાદ આગળ વધે છે.

આવી આ સૃષ્ટિમાં જીવન વીકસતાં વીકસતાં મનુષ્યજાતિ ઉત્પન્ન થઇ. વર્તમાનકાળમાં એ જ સૌથી વધારેમાં વધારે વીકાસ પામેલી પ્રાણીસૃષ્ટિ છે. એના વીકાસનો એક ઇતીહાસ બની ગયો છે. એ ઇતિહાસ ઘણો અદ્ભુત છે, અને મનુષ્યજાતી કઇ રીતે આગળ ચાલી રહી છે તેની ભુમીકાઓ એ બરાબર રજુ કરે છે. એ તપાસવાથી આગળ ઉપર એ કઇ દીશામાં આગળ વધશે એ આપણે ઠીક ઠીક સમજી શકીએ છીએ. આ બાબતમાં કાર્લ માકર્સનો પોતાનો મત એટલે સુધી ગયો ન હોય તોયે માકર્સવાદીઓ માને છે કે મનુષ્યજાતીનું ભાવી બરાબર નીશ્ચિત થઇ ચુકેલું છે, એમ માની શકાય. અને ઉલટા ઉપાયો લો કે સીધા ઉપાયો લો એ ભાવી ટળવાનું નથી.

આથી માકર્સવાદી નીયતીવાદી પણ કહેવાય છે. તે વીચાર પ્રમાણે **યદ્ભાવિ ન તદ્ભાવિ, ભાવિ ચેન્ન તદન્યથા**—જે નથી બનવાનું તે નથી જ બનવાનું, અને જે બનવાનું છે તે ટાળી શકાવાનું નથી. જેઓ એ ભાવિ ને ટાળવાની કે દૂર ઠેલવાની મહેનત ઉઠાવે છે તે બધાં ફાંફાં છે. એ સીદ્ધ થવાનાં નથી ઉલટું તેમના ઉંધા પ્રયત્નો તેમને જ ભારે પડશે. માટે ડાહ્યા માણસે એ ભાવિ જેમ બને તેમ જલદી સીદ્ધ થઇ જાય એવો પ્રયત્ન કરવો, જેથી ત્યાર પછી જે ભુમિકા આવવાની છે તેનાં બીજ રોપાય.

આ નિયતીવાદમાં શ્રદ્ધા માકર્સવાદી ઓનું મોટું પ્રેરક બળ છે. પોતે જે કરી રહ્યા છે તે જે ભાવી મનુષ્ય માટે નકકી થયેલું છે તેને જ સફળ કરવા માટે છે, એટલે તે પ્રકૃતીના નીયમની ઉપાસના કરી રહ્યા છે એ શ્રદ્ધાથી તેઓ વધ્યે જાય છે.

આવો નીયતીવાદ આપણા દેશમાંયે અજાણ્યો નથી. **શ્વેતાશ્વતર ઉપનીષદ** માં એનો ઉલ્લેખ છે, **મહાભારત** તથા **યોગવાસીષ્ઠ**માં એની ચર્ચા છે. ઇસ્લામ ઉપર પણ એની અસર છે. ઉપર જે સંસ્કૃત અવતરણ આપ્યું છે તે શ્લોક **હિતોપદેશનો** છે. પણ માકર્સવાદ વળી આગળ વધે છે. એમણે માનવજાતીઓનો ઇતીહાસ વાંચી આ રીતે નીયતી ઠરાવી છે: હવે દુનીયામાં જે જમાનો આવી રહ્યો છે તે પુંજીવાદના વીસર્જનનો, અને ખાનગી મીલકત તથા જમીન ન ધરાવનારા કેવળ મજુરોના ઉદય અને સત્તાનો છે. પાછલા જમાનામાં જેમ રાજાઓ, સામંતો અને પછી પુંજીપતી ઓની શાહીઓ ચાલી અને સાધનહીન મજુરવર્ગ તેમના ગુલામ, અર્ધગુલામ કે અર્ધે પેટે જીવનારા દાડીયા જેવા અને દબાયલા રહ્યા, તેમ હવે મજુરો ની જ બળવાન સત્તાવાળાં રાજ્યો સ્થપાશે. તેઓ ઉદ્યોગ-હુન્નરો ચાલે છે તેમ જ ચલાવશે, પણ તેનો લાભ તેમના જ વર્ગને સૌથી વધારે મળશે. ખાનગી જમીન કે મુડી જેવું કશું કાં તો રહેશે નહીં અગર તો જેની પાસે રહેશે તે જેમ પાછલા જમાનામાં મજુરો અને વસવાયાં જમીનદારોની મહેરબાની ઉપર જ નભતાં, તેમ મજુરોની મહેરબાનીથી અને પૈસા વડે મોટી મોટી કીમત ચુકવીને રહી શકશે. આમ મજુરોના ઉપરીપણા સાથે માનવજાતીનું ભાગ્ય જોડાઇ ગયેલું છે. માટે મજુર એ ચાલુ યુગનો સ્વામી છે. આને બદલવા કે રોકવા પ્રયત્ન કરે છે તે ઘોડાપુરને હથેળીથી અટકાવવા મથવા જેવો ખોટો પ્રયત્ન છે.

એ યુગની સ્થાપના થઇ ગયા બાદ અને તેની પુરી ટોચે આવ્યા બાદ માકર્સવાદીને મતે જગત આખામાં શાંતીની સ્થાપના થશે; પછી સર્વત્ર સમાનતા હશે; વર્ગભેદો નહીં હોય; નફાખોરી નહીં હોય; બધી દુનીયાના બધાં માણસો એક જ સરખાં ગણાશે. પરીણામે અહીંસાની સ્થાપના થશે. રાજતંત્રની અટપટી જંજાળ નહીં હોય. આદર્શ અરાજકતા (રાજા વીના જ સુવ્યવસ્થા) સ્થપાશે. આ જો ગાંધીજીનો આદર્શ હોય તો તેનો જમાનો સામ્યવાદ પછી જ આવશે, પહેલાં નહીં. ત્યાં સુધી હીંસા કે અહીંસા જેની જરૂર પડે તેનો ઉપયોગ કરવો જોઇએ. અણસમજણથી કે દુષ્ટતાથી નીયતીનો વીરોધ કરનારાનો નાશ કરવો જોઇશે. બધા મજુરોને સંગઠીત કરવા જોઇશે. પુંજીવાદીઓ ની શકિત તોડવી જોઇશે. તે માટે દેશવ્યાપી હડતાળ એ મહાન શસ્ત્ર છે તેનો ઉપયોગ કરવો જોઇશે. બધા વીરોધીઓને માર્ગમાંથી દુર કરવા જોઇશે. એ જ સાચી નીતી અને ધર્મ, એટલે કરવા જેવું કામ છે. નીતીઅનીતી, ધર્માધર્મની બીજી બધી વાતો એ ભોળપણ કે છેતરપીંડી છે. ઇશ્વર-ધર્મ એ બધાં એનાં ધતીંગીયાં શસ્ત્રો છે; ભોળાંઓને સુસ્ત કરનારી બાળાગોળી, અને પોતાનો સ્વાર્થ સાધવાને માટે ધારણ કરેલો ખોટો આકર્ષક વેષ છે.

ગાંધીજીએ ઇશ્વર અને ધર્મને આગળ કરી એક બાજુથી મુડીવાદીઓ અને રાજારજવાડાંઓની છેતર પીંડીને મદદ કરી, અને બીજી બાજુથી અહીંસાનો આગ્રહ કરી તથા આદર્શ અરાજકતા ના વીચારો રજુ કરી વચ્ચે આવનારી ભુમીકા જાણે આવવાની જ ન હોય તેમ વર્ત્યા. વળી તેમણે ઉદ્યોગ, વીજ્ઞાન વગેરે દ્વારા માનવજાતીએ સાધેલી પ્રગતી અને સીધ્ધિઓને અવગણીને ગ્રામોદ્યોગ અને રેંટીયાની જેવી, યુગવીરોધી અને પ્રગતીવીરોધી યોજનાઓ કાઢી. આથી તે નીષ્ફળ ગયા, અને ગાંધીવાદ પણ નીષ્ફળ જશે.

આમ સામ્યવાદની દૃષ્ટિએ ગાંધીવાદ બધી રીતે ખોટો છે. એને સામ્યવાદ કહેવાય નહીં, કારણ કે એમાં અહીંસા નો આગ્રહ છે, જે બહુ જ દુરના ભવીષ્યકાળમાં સીધ્ધ થનારી વસ્તુ છે; વળી એ સામ્યવાદ કહેવાય નહીં, કારણ કે એમાં ભગવાન અને ધર્મનું ધતીંગ છે અને મુડીવાદ તથા સામંતશાહીને છાવરવાનો પ્રયત્ન છે. પશુબળ વીના રાજ્ય ચાલે નહીં, અને પશુબળ વીના ક્રાન્તિ થાય નહીં; અને ક્રાન્તિ વિના સામ્યવાદ આવે નહીં.

હું આશા રાખું છું કે મેં માકર્સ વાદની વિચારસરણીને યોગ્ય રીતે રજુ કરી છે. હવે એની સાથે ગાંધી વિચારસરણીનો મુકાબલો આવતે અઠવાડીયે કરવા ધારૂં છું.

કીશોરલાલ મશરૂવાળા.

—સીકંદરાબાદ, તા. ૯—સામ્યવાદીઓ ની એક સશસ્ત્ર ટોળીએ તા. ૧ લી માર્ચે સ્ટેશન પર ધાડ પાડી હતી. અને ત્યાં એક કોલસાની ખાણ ઉડાડવા રાખવામાં આવેલા ૪૦૦ રતલ ડાયનેમાઇટ લઇ પલાયન થઇ ગયા હતા.

હિંદનો પત્ર

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી)

વડોદરા, તા. ૮-૩-૫૦

જવાહર કલકત્તામાં

હિંદના વડા પ્રધાન પંડીત જવાહરલાલ નેહરૂ કલકત્તાની ત્રણ દિવસની મુલાકાતે ગયા છે. તેમને શહેરના લોકોએ ઘણાજ હર્ષથી આવકાર આપ્યો હતો. તેઓ સેંટ્રલ એવેન્યુ પરથી પસાર થયા ત્યારે મુસ્લીમોએ તેમને આવકાર આપવા હર્ષના પોકારો કર્યા હતા. પંડીતજી સરકારી ને બીન-સરકારી અનેક વ્યક્તિઓ તથા મંડળો ને મળ્યા; તેમજ કલકત્તાથી ૫૦ માઇલ ઉત્તરે આવેલા એક નિર્વાસિત કેન્દ્રની પણ તેમણે મુલાકાત લીધી. કોંગ્રેસ કાર્યકર્તાઓની બસો જેટલી હાજરીમાં તેમણે કહ્યું કે ભારત સરકાર લઘુમતીના પ્રશ્નના ઉકેલ માટે પાકિસ્તાનની સરકારપર "શાંતી ભર્યું દબાણ" કરશે. હીંદની નીતી યુદ્ધને માર્ગે જવાની નથી, એ વાતનો તેમણે પુનસંચાર કર્યો. તેમણે કહ્યું; 'લઘુમતી કોમના ભારત તરફના પ્રયાણ દરમ્યાન તેમની રક્ષા કરવા માટે પાકિસ્તાન સરકાર તરફથી યોગ્ય પગલાં ભરાવાં જોઇએ. જો પાકિસ્તાન સરકાર આ વસ્તુ ઇચ્છતી હોય, તો ભારત સરકાર આ માટે પોતાની ફોજો મોકલવા પણ તઇયાર છે.' વસ્તીની ફેરબદલીને અંગે તેમણે કહ્યું કે "એ માટે બહુ લાંબો સમય જોઇશે, અને તેથી પરિસ્થિતિ વધુ ગુંચવાડાભરી બનશે." પંડિત નેહરૂએ પશ્ચિમ બંગાળની સરકારને રાજ્યની પરિસ્થિતિને સમર્થ રીતે હાથ ધરવા માટે તેમજ શાંતિ જાળવી રાખવા માટે અભિનંદન આપ્યાં હતાં. તેમણે કહ્યું: "ભારત બીન સાંપ્રદાયિક રાજ્ય હોઇ પ્રત્યેક નાગરિકને ધર્મ, નાતજાત કે કોમના ભેદભાવ વગર ભય વગરનું જીવન જીવવાનો અધિકાર છે."

'લોખંડી પડદો'

પ્રેસ ટ્રસ્ટ ઓફ ઇન્ડીઆની કારોબારી સમિતિએ દિલ્હીથી એક બયાન પાડી તેમાં જણાવ્યું છે કે પુર્વ પાકિસ્તાને કેટલાક વખત પર પ્રેસ ટ્રસ્ટ ઓફ ઇન્ડીયાના ખબરપત્રીઓને કામ કરતા અટકાવ્યા હતા, અને એને તો ગિરફતાર કર્યા હતા. તેમાંનો એક હજુ જેલમાં છે, અને તેને હજુ મેજીસ્ટ્રેટ સમક્ષ ઉભો પણ કરવામાં આવ્યો નથી. તેથી પ્રેસ ટ્રસ્ટ પુર્વ પાકીસ્તાનના કશા સમાચાર આપી શકતું નથી. પુર્વ પાકીસ્તાન પર "લોખંડી પડદો" પડી ગયો છે. ફેની (પુર્વ પાકીસ્તાન) ખાતેના પી. ટી. હીંદ સમાચાર સંસ્થાના ખબરપત્રી શ્રી. યદુગોપાલ દત્તનો એકાદ મહિનાથી પત્તો નહોતો, તેમજ તેના કોઇ પણ પ્રકારના સમાચાર મળતા નહોતા. તે હવે ભારતની હદમાં આવેલા અગરતલા ગામે પહોંચી ગયા છે. ત્યાંથી તેમણે લખેલા એક પત્રમાં જણાવ્યું છે- "ખુબ જ મુશ્કેલીથી હું સરહદ ઓળંગી શકયો. મારૂં તેમજ બીજા વર્તમાનપત્રોના ખબરપત્રીઓનું ખુન કરવાના અનેક પ્રયત્નો કરવામાં આવ્યા હતા. મારા નાના ભાઇ ધીરેંદ્રકુમાર દત્તને ખંજરથી મારી નાખવામાં આવ્યા હતા. અમે ખુબ જ અસ્વસ્થ દશામાં સમય વ્યતીત કરી રહ્યા હતા. ફેનીથી મેં કેટલાયે સમાચારો ટપાલમાં નાખ્યા હતા. પણ છેક ૨૧ મી ફેબ્રુઆરીએ મને ખબર પડી કે તે બધા જ સ્થાનીક સત્તાવાળાઓએ અટકાવ્યા હતા. અમે અમારૂં સર્વસ્વ અમારી પાછળ છોડી આવ્યા છીએ. અમારા કુટુંબના કેટલાક માણસો પહાડી રસ્તાઓ પર થઇને એક બે દિવસમાં અહીં આવી પહોંચવાનો સંભવ છે."

તેમણે ફેની છોડયું તે પહેલાંની તે શહેરની દશાનો ચિતાર આપતાં તે લખે છે: "જાન્યુઆરીની શરૂઆતથી જ સ્થાનિક મોલવીઓ એક કારાગીરી મૌલાનાના સાથમાં ફરી લોકોને ભારતના મુસ્લીમો ઉપર ગુજરતા 'અત્યાચારો'નો બદલો લેવાનો બોધ આપતા હતા. મુસ્લીમોને એમ કહેવામાં આવતું હતુ કે "હીંદુઓનો વિશ્વાસ ન રાખતા.' આ પછી તા. ૨ જી ફેબ્રુઆરીએ ફેની પેટા વિભાગના વિવિધ ભાગોમાં કેટલાક છરા ભોંકવાના ને લુંટફાટના બનાવો બન્યા. તેમાં બે હીંદુ માર્યા ગયા, ને સાત ઘાયલ થયા. ફરી તા. ૧૩ મી ફેબ્રુઆરીને રોજ ખંજરો ને બીજા ભયાનક શસ્ત્રોથી સજ્જ થયેલા એક મોટા ટોળાએ એફાન છરીઆજી આદરી અને હીંદુઓનાં મકાનને આગ લગાડવા માંડી. આ બનાવો પછી બહાદુરાબાદ મેલ અને ઢાકા-ચિતાગોંગ મેલ પર હુમલાના બનાવો બન્યા; તેમાં અનેક ઉતારૂઓની કતલ કરવામાં આવી કે ડબાની બહાર ફેંકી દેવામાં આવ્યા. તા ૧૪ મીએ આ પેટા વિભાગના કેટલાના વધુ ભાગોમાં તોફાન ફેલાયું, અને હીંદુઓ સામે ખુનામરકી લુંટફાટ આગ અને અત્યાચારો ચાલ્યા. કેટલાક હીંદુઓને ગિરફતાર પણ કરવામાં આવ્યા. આ બનાવો બન્યા પછી હીંદુઓએ મોટા પાયા પર હિજરત શરૂ કરી. ગામડાંમાં મુસ્લીમો હીંદુઓને રક્ષણનું વચન આપીને મોટી રકમો કઢાવી રહ્યા હતા."

હીંદના મુસ્લીમો

હીંદમાં પશ્ચિમ બંગાળ સિવાય બીજે બધે શાંતિ છે. પશ્ચિમ બંગાળમાં પણ હજારો નીર્વાસિત પુર્વ બંગાળમાંથી આવતાં હોવાથી ત્યાં તંગદિલી પ્રવર્તે છે એટલું જ. સરકાર પાકો બંદોબસ્ત જાળવી રહી છે. આસામમાં એક દુઃખદ બનાવ બની ગયો, તે સાવ અણધાર્યો હતો. તેની સામે આસામની સરકારે ઘણાં કડક પગલાં લીધાં છે. તે સિવાય આખા દેશમાં મુસ્લીમો સુખશાંતીથી રહે છે. હરેફરે છે, ને વેપારધંધા ચલાવે છે. દીલ્હીથી ૧૪ મુસ્લીમ આગેવાનો, જેમાં ૯ તો હીંદની પાર્લામેન્ટના સભ્યો છે, તેમણે પુર્વ બંગાળના વડા પ્રધાન જનરલ નુરૂલ અમીનને સંયુકત તાર કર્યો છે, અને હીંદી લઘુમતીઓના એક પ્રતિનિધીમંડળને પુર્વ બંગાળની મુલાકાતે જવા દેવાની રજા માગી છે; અને સુચવ્યું છે કે પુર્વ બંગાળથી એવુંજ પ્રતિનિધીમંડળ પુર્વ બંગાળથી હીંદમાં આવે. પુર્વ પાકીસ્તાનમાં હીંદુઓ પર થઇ રહેલા અત્યાચારો સામે વીરોધ જાહેર કરવા હીંદમાં અનેક સ્થળોએ મુસ્લીમોની સભાઓ ભરાઇ છે. ઓરીસાની ધારાસભાના વીરોધ પક્ષના એક સભ્ય અને માજી પ્રધાન જનાબ લતીફુર રહેમાને જણાવ્યું છે કે "પુર્વ બંગાળમાંની પરીસ્થીતીએ ભારતના મુસ્લીમોને ચિંતાના સાગરમાં ગરકાવ કરી દીધા છે. ભારતના મુસ્લીમો ભારતના નાગરિકો તરીકે શાંતીપુર્વક રહી શકે એમ જો પાકિસ્તાન ઇચ્છતું હોય, તો તેણે ત્યાંની લઘુમતીઓના સંરક્ષણ માટે આપેલા વચનનું પાલન કરવું જોઇએ." આસામના ત્રણ મુસ્લીમ આગેવાનોએ એક બયાનમાં જણાવ્યું છે: "અમે ભારતના વફાદાર નાગરીકો છીએ. પુર્વ બંગાળ તથા બીજે લઘુમતી કોમ ઉપર કરાયેલા અત્યાચારોને અમે સખત રીતે વખોડી કાઢીએ છીએ." કટક (ઓરિસા) ના પાંચ મુસ્લીમ આગેવાનોએ જણાવ્યું છે: "ભારતમાં રહેતા મુસ્લીમોના જાનમાલની કશી સલામતી નથી, અને તેમને બીન મુસ્લીમો તરફથી વિવિધ રીતે ત્રાસ અપાય છે, એ મતલબનો જે પ્રચાર પાકીસ્તાન તરફથી થાય છે તે ખોટો છે. પાકીસ્તાનનો આવો શરારતી પ્રચાર પાકીસ્તાનમાંની બહુમતીને ત્યાંની લઘુમતી ઉપર અત્યાચારે કરવાની ઉશ્કેરણી કરે છે; એટલું જ નહીં પણ આથી ઓરીસા રાજ્યમાં મુસ્લીમો અને બીન મુસ્લીમો વચ્ચે જે સારા સંબંધો અને ભાઇચારાની લાગણી છે તેના પર ખરાબ અસર કરે છે. અમે પાકીસ્તાનનાં પગલાં બદલ ખેદ દર્શાવીએ છીએ કે તેઓ ભારતના મુસ્લીમો—જેમને પોતે ભારતના નાગરિકો તરીકે તદ્દન સલામત હોવાની લાગણી થાય છે—તેમના ખેરખાં તરીકે પોતાને જાહેર કરવાનું બંધ કરે."

હીંદુઓની વીનંતી

હીંદી રાષ્ટ્રીય ટ્રેડ યુનીયન કોંગ્રેસની મુંબઇ શાખાના પ્રમુખ જનાબ આબીદઅલી જાફરભાઇ તાજેતરમાં કલકત્તાની મુલાકાતે ગયા હતા. તેમણે મુંબઇ આવીને જણાવ્યું છે કે "કલકત્તામાં તાજેતરમાં થયેલાં તોફાનોમાં આમ જનતાએ અને ખાસ કરીને મજુરોએ ભાગ લીધો નહોતો; એથી ઉલટું, આ તોફાનો દાબી દેવામાં તેમણે મદદ આપી હતી. મુસ્લીમો જે સ્થળેથી પાકીસ્તાન ભણી હિજરત કરે છે તે સિયાલડા રેલવે સ્ટેશને આ હકીકતની ખાસ પ્રતીતિ મળી આવતી હતી. આ સ્ટેશને એકઠા થયેલા હજારો હીંદુઓ મુસ્લીમોને હીંદ ન છોડી જવાની વીનવણી કરી રહ્યા હતા. ગાંધીજીને નામે આ વીનવણી કરવામાં આવતી હતી. મુસ્લીમોને હીંદુઓ ખાતરી આપતા હતા કે "ગાંધીજીએ પોતાની શહીદી વડે આમજનતાને આપેલો સદેશો અમે ભુલ્યા નથી. સામ્યવાદીઓ તેમની હમેશની ઢબે બળતામાં ઘી હોમવાની પ્રવૃત્તિ કરે છે પણ આશ્ચર્યની હકીકત એ છે કે કહેવાતા સમાજવાદીઓ પણ તોફાનો કરાવવામાં પાછળ રહ્યા નથી. સમાજવાદી પક્ષના બે સક્રિય કાર્યકર્તાઓની, આવી પ્રવૃત્તિ કરતા હોવાના પુરાવા પરથી, ધરપકડ કરવામાં આવી છે."

ખેડાના મુસ્લીમો

ખેડા જીલ્લાના દાસરા તાલુકાના મુસ્લીમોની પરિષદ ભરાઇ હતી. રાષ્ટ્રીય ગીતો અને કુરાનની આયાતથી પરિષદની કારવાહી શરૂ થઇ હતી. શ્રી. જનાબ ગુલામ રસુલ કુરેશીએ બોલતાં જણાવ્યું હતું કે, "આ બધે પરો થઇ રહ્યો છે તે રાજ્યને આભારી છે. વચલો ગાળો એવો હતો કે, હીંદુ-મુસ્લિમ એક બીજા પ્રત્યે તીરસ્કાર અને ઘૃણાની નજરે જોતા હતા. રાષ્ટ્રીય લડતમાં હું દાસરા આવ્યો અને મારી તરફ 'કાફર' ગણીને જે વર્તન ચલાવ્યું હતું તેથી મને ખેદ નહોતો થયો. એ વાતાવરણમાં પણ થોડા મુસ્લીમો એવા પણ હતા કે, એ બનાવને વખોડતા. હતા. કડવાં સ્મરણો બેમાં મીઠાં પણ છે. હીંદના મુસ્લીમોને આજે કોણ રંજાડે છે! તેમની નમાઝ પઢવામાં કોણ આડે આવે છે? તેમની મિલકતે, કોઇ હીંદુએ લુંટી લીધી છે? તમારી ધાર્મીક વ્યવસ્થા કોઇ તોડે છે? મને બતાવો કે તમે હીંદુઓથી કેટલા દુઃખી છો? છતાં પાકીસ્તાનમાં બેઠાં બેઠાં ખાલી કુઝઝમાન અને લીયાકતઅલી ખાન બોલે છે કે 'હીંદમાં મુસ્લીમો ભયમાં છે. તેમને સ્વતંત્રતા અપાવવી જોઇએ.' આનો તમારે જવાબ આપવો જોઇએ. તમે સાચા હીંદુસ્તાની મુસ્લીમો થજો. તમારામાં પેઠેલા સડા

ને દૂર કરજો. લગ્ન વખતે કવાલ અને રંડી બોલાવો છો તેને બંધ કરશો, ખોટા ખરચા બધ કરશો, તોજ તમે મજબુત થઇ શકશો, અને આર્થીક સ્થિતિ સુધરશે. જેટલા તમે પરિસ્થિતિને લઇને દુ:ખી છો તેટલા જ હીંદુઓ પણ કયાં નથી? ખીચડી મુકીને તુરત ઉતારી લેશો તો કાચી રહેશે. માટે થોડો સમય ધીરજ રાખજો."

દાસરાના શ્રી. કુરેશીભાઇના બનાવના સંબંધમાં ખુલાસો અને દિલગીરી વ્યકત કરતાં દાસરાના લાલમીયાંએ જણાવ્યું હતું કે, "આજે અહીં બેઠેલા હમારા આગેવાનો તે વખતે અમને લીગની નીતી પ્રમાણે દોરવણી આપતા હતા, અને તે પ્રમાણે અમારાથી એ બનાવ બની ગયો. જો અમારા નેતા ઓને તે વખતે ડહાપણ આવ્યું હોત તો આજે એ બનાવથી અમારૂં મસ્તક નમે છે તે ન નમત. "જીલ્લાના વૃદ્ધ મુસ્લીમ આગેવાન બોરસદના મુનશીજીએ મુસ્લીમોને કોંગ્રેસમાં જોડાઇને ખાદી પહેરવાની અપીલ કરી હતી.

કોંગ્રેસ કારોબારી સમીતીનું નીવેદન

કલકત્તા, તા. ૯–પશ્ચિમ બંગાળ પ્રાંતિક કોંગ્રેસની કારોબારી સમિતિએ પુર્વ પાકિસ્તાન અને પશ્ચિમ બંગાળમાં થયેલાં કોમી રમખાણોને લગતું નિવેદન બહાર પાડયું હતું. આ નીવેદનમાં કારોબારી સમિતિએ જણાવ્યું હતું કે, દેશના વીભાગીકરણ વખતે કોંગ્રેસ અને મુસ્લિમ લીગે પુર્વ બંગાળની લઘુમતી કોમોને ખાત્રી આપી હતી કે ભાગલા પડયા પછી તેમનાં માલ, સંસ્કૃતિ અને સ્વતંત્રતા જળવાઇ રહેશે. પણ કમભાગ્યે લઘુમતી કોમોને અપાયેલું આ વચન અમલમાં મુકાયેલું જણાયું નહીં. ઉલટાનું, આ પ્રાંતની લઘુમતી કોમો પ્રત્યે આર્થીક, સામાજીક, સાંસ્કૃતિક અને બીજા દરેક ક્ષેત્રમાં ભેદભાવ રાખવામાં આવ્યો. અને તેમને દરેક પ્રકારે માનહાનિ ભોગવવી પડી. સ્ત્રીઓનું અપમાન થવાના અને મીલકત પર તરાપ મારવાના બનાવો તો ત્યાં સામાન્ય જ બની ગયા. અને પોલીસ આવા બનાવો પર ધ્યાન પણ ભાગ્યે જ લેતી. લઘુમતી કોમોનો આર્થીક બહિષ્કાર કરવામાં આવ્યો. અને જે રાજદ્વારી કાર્યકરો લઘુમતી કોમોમાં વિશ્વાસનું વાતાવરણ પેદા કરવાનો પ્રયત્ન કરતા હતા, તેમને અદાલતી ખટલા અથવા અટકાયત દ્વારા હેરાન કરવામાં આવ્યા. આમ આજે સમસ્ત પુર્વ બંગાળને લોખંડી પડદા પાછળ ઢાંકી દેવામાં આવ્યું છે. અને તે એટલી હદ સુધી કે તોફાન શરૂ થતાં અગાઉ થોડા દીવસ પહેલાં જ વર્તમાનપત્રો અને સમાચાર સંસ્થાઓના ખબરપત્રીઓને અમાન્ય કરવામાં આવ્યા હતા.

આ તોફાન સુયોજીત હોય એમ અમને લાગે છે. લઘુમતી કોમોને છડેચોક પાંચમી કતારીઆ અને પરદેશી ગણવામાં આવે છે.

સમગ્ર રીતે જોતાં એક હકીકત જણાઇ આવે છે કે, પાકીસ્તાનમાં લઘુમતી કોમ ન રહે એવી તેમની ઇચ્છા છે. અને તેમ છતાં લઘુમતીના સભ્યો જો ત્યાં રહે તો હાલનાં તોફાન જેવાં તોફાનો તેમને ત્યાંથી ખસેડશે.

અત્રે મળતી માહિતીઓ અને હકીકતો પરથી એમ લાગે છે કે, બાગેરહાટથી શરૂ થયેલું તોફાન સામાન્ય કોમી રમખાણ ન હતું. આ મામલો હવે સરકારી કક્ષાએ જ ઉકેલી શકાય એમ છે. ભારત સરકાર આ મામલા પ્રત્યે જાગ્રત છે એવી ભારતના વડા પ્રધાનની તાજેતરની જાહેરાતને સમિતિ આવકારે છે.

આ બાબતમાં ઝડપી પગલાં ભરવાની સરકારને વિનંતી કરતાં સમિતિએ પશ્ચિમ બંગાળમાં લઘુમતી કોમ પર થયેલાં આક્રમણને વખોડી કાઢયાં હતાં. અંતમાં સમિતિએ જનતાને અને ખાસ કરીને કોંગ્રેસવાદીઓને આજના કટોકટીના કાળે સરકારને પડખે ઉભા રહેવાની અપીલ કરી હતી

વિવિધ સમાચાર

શણની ખેતી ઘટાડવાની પાકિસ્તાનને પડેલી ફરજ

આગામી મોસમ દરમિયાન પુર્વ પાકીસ્તાનમાં શણની ખેતીના કુલ વીસ્તારમાંથી એક તૃતીયાંશ જેટલો વીસ્તાર ઘટાડવામાં આવશે એમ પાકીસ્તાની શણ બોર્ડના પ્રમુખ જ. ગુલામ ફારૂકે જાહેર કર્યું હતું. એમ જણાય છે કે, આ યોજનામાં, ભારતની શણની માગણી વીષે કોઇ પણ વ્યવસ્થા કરવામાં આવી નથી. શ્રી. ફારૂકે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે, કુલ લગભગ સીત્તેર લાખ ગાંસડી જેટલા શણના ઉત્પાદનમાંથી માત્ર પચાસ ગાંસડી જ છુટી કરવામાં આવી છે. અને એમાંથી હજુ માત્ર ત્રીસ લાખ ગાંસડી જેટલું જ શણ વેચાયું છે. બાકીનું ખેડુતો, શણ બોર્ડ અને દલાલો પાસે પડયું છે.

પાકીસ્તાને ખોટા હેવાલો બહાર પાડેલા હોવાનું કબુલ્યું

વડા પ્રધાન પંડીત નેહરૂને પાકિસ્તાનના વડા પ્રધાન મી. લીયાકત અલીખાન તરફથી જણાવવામાં આવ્યું છે કે કલકત્તામાં થોડા વખત પર થએલાં રમખાણોમાં દસ હજાર ઉપર માણસો માર્યા ગયા એવા જે ખબર પાકિસ્તાનમાં પ્રસિદ્ધ થયા હતા તે બરાબર નહિ હતા. પંડીત નેહરૂએ કરેલા તારનો આ જવાબ હતો જેમાં જણાવાયું હતું કે આ હેવાલ પાકીસ્તાન ન્યુઝ એજન્સી તરફથી ફેલાવવામાં આવ્યો હતો અને પશ્ચિમ બંગાળથી આવેલા નીર્વાસીતોએ કરેલી વાતોપરથી ઘડાયો હતો. ન્યુઝ એજન્સી ખોટા હેવાલના સંબંધમાં પગલાં લઇ રહી છે અને રેડીયો પાકિસ્તાનને તેણે ફેલાવેલ ખોટા ખબર સુધારવાની સુચના અપાઇ છે. તેના પરિણામે પાકિસ્તાન રેડીયોએ માર્ચ તા. ૫ મીના કલકત્તા સહીત પશ્ચિમ બંગાળમાં થએલી હોનારતોના પંડીત નેહરૂ તરફથી આપવામાં આવેલા ખરા આંકડા જાહેર કર્યા હતા.

હીંદમાં પરદેશીઓની સંખ્યા

હીંદના મુલ્કી પ્રધાન સરદાર પટેલે હીંદની પાર્લામેન્ટમાં જણાવ્યું હતું કે:

હીંદમાં અત્યાર સુધીમાં ૩૪૯૭ અમેરીકનો, ૧૨૯૬૬ ચીનાઓ, ૧૦૧૦ ફ્રેંચ, ૧૦૩૨ જરમનો, ૯૨૫ ઇટાલીયનો ૪૦૧ ઝેક, ૩૯૬ રશીયનો અને ૨૩૩ ગ્રીક પરદેશીઓ તરીકે રજીસ્ટર થયા છે. કોઈ પણ દેશના વતનીઓને હીંદમાં દાખલ થવાને ક્વોટા ઠરાવવામાં આવ્યા નથી. પરદેશીઓ વસવાટનો પરવાનો મેળવી હીંદમાં રહી શકે છે. દર વર્ષે એ પરવાનો નવો કરાવવો પડે છે.

લોરેંકોમાર્કસથી ફરીયાદ

'ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅન'ના તા. ૩ માર્ચ, ૧૯૫૦ ના અંકમાં નીચેની હકીકત પ્રસીદ્ધ થઇ હતી:

"લોરેંકોમાર્કસમાં લગભગ ૩૦૦૦ હીંદીઓ ગવર્નમેન્ટ હાઉસમાં ભેગા થયા હતા અને પંડીત નેહરૂએ નીવેદન બહાર પાડી જે જણાવ્યું હતું કે પોર્ટુગીઝ ઇન્ડિઆએ ભારતમાં ભેગ થઇ જવું જોઇએ તેનો વીરોધ કર્યો હતો. ગવરનર જનરલે આ સભામાં જણાવ્યું હતું કે, પંડીત નેહરૂના આ નીવેદનથી પોર્ટુગીઝ લોકોને ઘણું ખોટું લાગ્યું છે છતાં આ દેશમાં વસતી હીંદી પ્રજાને અમે જે મીત્રભાવથી રાખ્યા છે તેવીજ રીતે ભવીષ્યમાં પણ રાખીશું."

આ બાબતમાં લોરેંકોમાર્કસથી અમને કેટલાક કાગળો મળ્યા છે તેમાં જણાવાય છે કે ઉપલા સમાચાર ભુલ ભરેલા છે. તેઓ જણાવે છે કે સાચી હકીકત એ છે કે પોર્ટુગીઝ, ગોવાનીઝ વીગેરે મળી કુલ્લે દેખાવ કરનારા એકઠા થનાર માણસોની સંખ્યા પણ લગભગ ૧૨૦૦ થી વધારે નહોતી. હીંદી એક પણ હાજર નહોતો. પણ પચાસેક કહેવાતા પાકીસ્તાની મુસ્લીમ બીરાદરો હાજર થયા હતા.

કરાંચી

સીંધની વડી અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે સીંધના માજી વડા પ્રધાન મહમદ અયુબ ખુહરોને પાકીસ્તાનની સરકારે ત્રણ વર્ષ સુધી સઘળી રાજકીય પ્રવૃત્તિ ઓ કરવાને નાલાયક ઠરાવનારો કરેલો હુકમ ગેરકાયદે છે. ખુહરોથી હવે પાકીસ્તાનની બંધારણ સભાના અને સીંધ પ્રાંતીક કાઉન્સીલના સભ્ય તરીકે કામ કરી શકાશે. ચુકાદો આપતાં જજે ખુહરોની દલીલ સ્વિકારી હતી કે તેની સામેના ગેરકારભારના અને બદચાલના આરોપોની તપાસ કરવાને જે ખાસ કોર્ટ નીમાઇ હતી તેને સજા કરવાની સત્તા નહોતી.

ગવરનર-જનરલે ખુહરોને ત્રણ વર્ષ સુધી જાહેર હોદ્દો ધરાવવાને નાલાયક ઠરાવનરો તા. ૨૨ માર્ચ ૧૯૪૯ ના હુકમ કર્યો હતો.

એજ દીવસે કરાંચીમાં ખાસ કોર્ટે પોતાની તપાસના પરિણામો બહાર પાડયાં હતાં તેમાં જણાવ્યું હતું કે ખુહરો સીંધના વડા પ્રધાન તરીકેની પોતાની જવાબદારીઓ ઉઠાવવામાં ગેરકારભાર અને બદચાલને માટે દોષિત છે. ૧૯૪૮ ના એપ્રીલમાં તેમને સીંધના વડા પ્રધાનની પદ્દિપરથી બરતરફ કરવામાં આવ્યા હતા.

ખબરપત્રો

કેપટાઉનની યુનાઇટેડ હીંદુ એસોસીએશનની

કેપટાઉનની યુનાઇટેડ હીંદુ એસોસીએશનની વાર્ષીક ચુંટણીની સભા તા. ૧૨ માર્ચના રા. મકનજી દયાળજીના પ્રમુખપણા હેઠળ મળી હતી. પ્રાર્થના બાદ મીનીટસ અને મંત્રી તથા ખજાનચીના વાર્ષીક રીપોર્ટો વાંચવામાં આવ્યા હતા. નીચેના કાર્યવાહકોની ચુંટણી થઈ હતી:

પ્રમુખ: ગોવીંદભાઇ લલ્લુભાઇ, ઉપ પ્રમુખો: કાળીદાસ વસનજી ખોલી મેરીઆ તથા જેરામભાઇ લલ્લુભાઇ, જો. મંત્રીઓ: ચુનીલાલ પલસાનીઆ તથા બાબુલાલ નાગર, ખજાનચીઓ: મગનભાઇ પરશુ તથા ભીખુભાઇ ગોવીંદજી, ઓડીટર: બી. ડી. ચાવડા.

બ્લુમફોન્ટેનમાં લગ્ન

ડાબેલ નીવાસી રા. રતનજી રામજીના સુપુત્રી લલીતા બહેનના લગ્ન કડોદ નીવાસી સ્વ. ગોપાળજી વસનજીના સુપુત્ર મોહનલાલ સાથે તા. ૨૯–૧–૫૦ રવીવાર ના દીવસે પંડીત શ્રી. શીવનારાયણ પંડયાના શુભ હસ્તે બ્લુમફોન્ટેનના પેલેસ થિએટરમાં વૈદિક વીધીથી થયાં હતાં.

શહેરના મુસ્લિમ ભાઇ બહેનો તેમજ યુરોપીઅનોએ સારી સંખ્યામાં હાજરી આપી હતી. મેજીસ્ટ્રેટ મી. કોખ તથા જાણીતા વેપારી મી. ગહમદ ઇસ્માઇલની કંપનીના મી. યુસુફ પટેલે નવ દંપતિને સુભાશીષ પાઠવ્યા હતા. એ સીવાય અનેક વકતાઓએ આશીર્વાદ ના પ્રવચનો કર્યાં હતાં. આખો હોલ સુંદર રીતે શણગારવામાં આવ્યો હતો.

અનેક સ્થળોએથી શુભેચ્છાના સંદેશા આવ્યા હતા. રતનજી ભાઇ તરફથી બ્લુમહોફની સંસ્થાઓ અને સ્વદેશની જુદી જુદી સંસ્થાઓને લગનની ખુશાલીની ભેટો આપવામાં આવી હતી.

પરચુરણ

—ગયા સોમવારે મુંબઇથી મંબાસા આવેલી સ્ટીમર ખંડાલામાં એક શીતળા નો કેસ બન્યો હતો. તેમાં ૮૦૦ ઉતારૂઓ હતા.

—હિમાલયનું સીકીમ રાજ્ય હીંદ । તાબામાં આવશે. હીંદ સરકારે જાહેર કર્યું છે કે સીકીમના નેતાઓ સાથે તેણે એવી ગોઠવણ કરેલી છે કે તેના સંરક્ષણ ખાતાંનો, વ્યવહારનો અને પર દેશ ખાતાંનો કારભાર હીંદ ચલાવશે. ટીબેટથી પહાડી વેપારના માર્ગોનો સીકીમ ઉપયોગ કરે છે અને તેની ૧૨૧ હજારની વસ્તી મુખ્યત્વે કરી હીંદુઓની છે.

આભાર

ખોલવડ નીવાસી નાથુભાઇ ભગાભાઇ નું તા. ૧–૩–૧૯૫૦ ના દીને ઇસ્ટ લંડનમાં ૭૦ વર્ષની વયે અવસાન થયું તે નીમીત્તે જે ભાઇઓએ તાર અને ટેલીફોન દ્વારા સહાનાભુતી દર્શાવી તેમનો એમના કુટુંબીઓ આ પત્રદ્વારા આભાર માને છે.

જોઇએ છે

-સુરત હીંદુ એજ્યુકેશનલ સોસાયટી તરફથી ચાલતી ગુજરાતી શાળા માટે શીક્ષકોની જરૂર છે. જેઓ મેટ્રીક સીનીયર, સીનીયર ટ્રેઇન, અથવા સ્નાતક હોય અને તે સાથે હીંદી ભણાવી શકતા હોય અને શીક્ષક તરીકેનો પાંચ વર્ષનો અનુભવ હોય તેવા શીક્ષકોએ સર્ટીફીકેટોની તથા અન્ય ખાત્રીપત્રકોની નકલો સાથે અરજી કરવી.

મંત્રી. સુરત હીંદુ એજ્યુકેશનલ સોસાયટી.
૧૨૭ વીકટોરીયા સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

વેચવાના બાળ ઉપયોગી પુસ્તકો

સોક્રેટીસની સફર	૫	)
ચપટી ધુળ	૨	`
ચતુરની વાતો	૩	૦
જ્ઞાન ગોષ્ઠી		૦
લાલો	૫	૬
વાદળાની ગોદમાં	૪	૬

શ્રી. સાઉથ આફ્રિકા રોડીશીયા રજપુત મંડળ

સાઉથ આફ્રિકા રોડેસીયા રજપુત મંડળનું ચોથું વાર્ષીક સંમેલન ડરબન રજપુત મંડળના આમંત્રણથી ડરબન મુકામે તા. ૯ એપ્રીલ ૧૯૫૦ ના રવીવારે સવારે ૯ વાગે સુરત હીંદુ એસોસીએશન હોલમાં મળશે.

કાર્યક્રમ

(૧) પ્રમુખ, મંત્રીઓ તથા ખજાનચી ના હેવાલ. (૨) મીનીટસ અને તે ઉપર ચર્ચા. (૩) પત્રવ્યવહાર અને તે ઉપર ચર્ચા. (૪) ચુંટણી. (૫) પરચુરણ.

વીષય વીચારણી સભા શુક્રવાર તા. ૭–૪–૫૦ ના રોજ બે વાગે એજ મુકામે મળશે. પત્રવ્યહારાનું ઠેકાણું:
c/o Kalan Bros, 44(a) Market Street, Johannesburg.

અથવા

c/o Vanmari Maganlal.
106 Melbourne Road,
Durban.

ઠાકોરભાઇ લાલ ચૌહાણ, પ્રમુખ.
મગનભાઇ ગોવન, જીવણભાઇ નારણ
ડાહ્યાભાઇ હરીભાઇ, મંત્રીઓ.

ટ્રાંસવાલ પ્રજાપતી એસોસીએશન-

શ્રી. ટ્રાંસવાલ પ્રજાપતી એસોસીએશનનું વાર્ષીક સંમેલન તા. ૯–૪–૫૦ ને રવીવારે ૧–૫ કલાકે ૭૦ મીન્ટરેડ ઉપર આવેલા આશ્રમ નાં મકાનમાં ડો. રણછોડભાઇ દયાળજી મીસ્ત્રીના પ્રમુખપદે મળશે.

વિશય વિચારીણી સમીતી તા. ૮–૪–૫૦ ને શનીવારે સાંજે સાત વાગે જોહાનીસબર્ગમાં ૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ પર આવેલા માસ્તર મેન્શનમાં મળશે. આ પહેલાં સભ્યો તરફથી આવનાર ઠરાવોની લેખીત દરખાસ્ત મંત્રીને મળી જવી જોઇએ.

એસોસીએશનના તમામ સભ્યોને એ બન્ને પ્રસંગે વેળાસર પધારવા વીનંતી છે.

સર્વે જ્ઞાતીજનોએ સંમેલનમાં હાજર રહેવા કૃપા કરવી.

સંમેલનનું કામકાજ:—

(૧) મીનીટ તથા મંત્રીનો હેવાલ. (૨) હીસાબની રજુઆત. (૩) ઠરાવો. (૪) ચુંટણી. (૫) પરચુરણ.

ખુશાલભાઈ વ. મીસ્ત્રી
મંત્રી શ્રી. ટ્રાં. પ્ર. એસોસીએશન.
જોહાનીસબર્ગ.

મારી જીવન કથા

જવાહરલાલ નેહરૂ. કીમત ૨૦/-

વાર્ષિક સભા
ટ્રાંસવાલ યુનાઇટેડ પાટીદાર સોસાયટી

ટ્રાંસવાલ યુનાઇટેડ પાટીદાર સોસાયટીની જાહેર સભા તા. ૨૬–૩–૫૦, રવીવારે બપોર બાદ ત્રણ વાગે પાટીદાર હોલમાં નીચે જણાવેલા કામકાજ માટે મળશે, જ્યારે સર્વે પાટીદાર ભાઇ બહેનોને વેળાસર પધારવા નમ્ર વિનતિ છે.

(૧) મીનીટસ (૨) સોસાયટીના પરચુરણ કામકાજો (૩) સોસાયટી, સંચાલિત શાળા અને પુસ્તકાલયના હીસાબો અને રીપોર્ટો (૪) વાર્ષિક ચુંટણી.

ડાહ્યાભાઇ ભગવાનજી પટેલ
હરકિસનદાસ પ્રભુદાસ પટેલ
જો. મા. મંત્રીઓ.

અમારાં નવાં પુસ્તકો

જનમટીપ	૭	૦
સુંભી	૮	૬
સેતુબંધ	૫	૦
વિશાલખા	૫	૦
મા વીનાના	૫	૦
કચંડલુ	૪	૩
ચતુર સુજાણ	૩	૩
નીરૂપમા	૭	૦
પરિભ્રમણ	૮	૬
આપણો ઘર સંસાર	૪	૩
રૂપ કોપા (બે ભાગ સાથે)	૧૩	૦
ઠંડે પહોરે	૭	૦
પ્રાચિના	૫	૦
ગીતા હૃદય	૩	૦
સુવર્ણ યુગ	૨	૦
કોયડા સંગ્રહ	૨	૦
જી જી જી	૩	૩
રંગ લીલા	૨	૩
રૂપાની ગાય	૨	૯
સંત દેવીદાસ	૨	૯
બારી બહાર	૩	૦
ભકતરાજ હનુમાન	૨	૦
નુરજહાં	૪	૩
હવાનો હેલ્લો ઘુંટડો	૫	૦
બળવાન બનો	૨	૦
ગીત હારી અને બીજા નાટકો	૨	૩
આપણી કોંગ્રેસ	૫	૦
ઉત્તરા	૭	૦
લખ્યા લેખ	૫	૦
રંગ છે બારોટ	૫	૦
સ્ત્રીઓનું આરોગ્ય	૩	૦
મહાસભાના પ્રમુખો	૩	૩
ગ્રામ વિચારણા	૨	૦
સરહદ પાર સુભાષ	૫	૦
પુષ્પવાટિકા	૨	૦
આર્ય ધર્મ નીતિસાર	૨	૦
પતીમંદીર	૩	૦
પરકમ્મા	૫	૩
જાદુઇ ચકકી	૭	૦
ધરતી	૫	૦
ગીતાંજલી	૫	૦
મુંગો સેવક	૩	૦
રસ મુર્તીઓ	૩	૦
ત્રણ દાયકાં	૫	૩
નવી દુનીયા	૫	૩
સાધના	૫	૦
રવીંદ્રનાથ ટાગોર	૫	૦
દેવ અને દાનવ	૩	૦
રસિકા	૩	૦
મહાન મુસાફરો	૫	૦
હાસ્ય વીલાસ	૧૦	૦
ધુમ્રાં પુર	૧૧	૦
ચંદ્ર શેખર	૧૦	૦
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૫	૦
હાસ્ય મંઝીલ	૭	૦
એકાંતના સામ્રાજ્યમાં	૭	૩
પરાધીન	૭	૯
અલ્લા બેલી	૫	૦
આઝાદ	૫	૬
હસ્ત મેળાપ	૧૦	૦
સોહાગ રાત	૭	૦
બુદ્ધિનો બાદશાહ	૫	૩
જીબ અને કેતકી	૫	૬
માલીની	૫	૬
સુવર્ણ પિંજર	૫	૬
જીવનના વહેણો	૭	૦
ભારતના વીર પુરૂષો	૨	૬
તાત્યા રાવનું તાવીજ	૩	૦
શરતના ઘોડાં	૩	૦
શ્રીમતી સીતા	૭	૬
જીવન નિરિક્ષણ	૫	૬

'Indian Opinion', P. Bag,
Phoenix, Natal.

कीतावें

आत्म कथा गांधीजी	२	६
गांधीजीना वार्तालाप	१	६
जब अंग्रेज नहि आये थे	१	३
लडरवडाती दुनीया	२	०
हमारे गांवकी कहानी	१	६
आगे बढो	१	३
बापुजी (गांधीजी की कुछ बातें	१	९
अंग्रेजी राज्य के सौ साल	१	०
विश्वकी विभूतीयां	१	६
पागल	१	९
मालीक और मजदुर	१	३
दुखी दुनीया	१	०
प्रेममें भगवान	१	६
साधनाके पथपर	१	६
मेरी मुकतीकी कहानी	१	६
शास्त्रवाद-बुद्धिवाद	१	०
हिंदी गीता (गीताजी)	१	६
संत वाणी	१	६
गांधीवाद समाजवाद	१	६

Obtainable From:

'Indian Opinion'
P. Bag.
Phoenix, Natal.

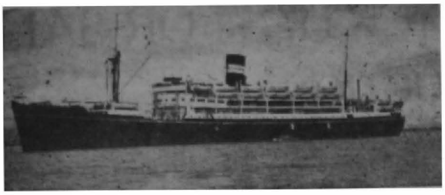

B. I. S. N. Co. Ltd.

Announce the re-introduction of direct calls at Karachi S.S. Ksranja leaves Durban 5th May, 1950, for Bombay, Calling at Karachi and Bedi Bandar.

Passengers must conform with the Vaccination and Yellow Fever innoculation requirements and obtain certificates from their nearest District Surgeon. Innoculation by and certificates from private Medical Practitioners will not be accepted.

FARES : DURBAN TO BOMBAY

First Class	single	without	food	£66—0—0
Second "	"	"	"	45—0—0
Inter-Class	"	"	"	30—0—0
Unberthed	(Deck)	without	food	18—15—0

Muslim Special Food £10—17—6 Ordinary Food £4—15—0
Hindu Special Food £10—0—0 Ordinary Food £4—2—0

Bookings for 1st, 2nd, Inter-Class and Unberthed (Deck) can be effected by communication with us by telegram or letters.

For further particulars apply to—

SHAIK HIMED & SONS [PTY] LTD.
390 PINE STREET — — DURBAN.

ધી ન્યુ દિલ-ખુશ સ્વીટ માર્ટ

મેનેજર: મણીભાઈ બાબુભાઇ કાદીપોરવાળા.

દરેક જાતની મીઠાઈઓ, ચોખ્ખા ઘીની તેમજ મોઘા મેવા, મસાલાથી અમે બનાવીએ છીએ.

અમારૂં વખણાએલું સુરતી ભુસું સેવ, મમરા, ગાંઠીઆ, ભજીઆ, પાતરા વિગેરે દરરોજ તાજા બનાવીએ છીએ.

પાર્ટી વીગેરે માટે મોટા પ્રમાણમાં મીઠાઈ ઓર્ડર પ્રમાણે ટુંક વખતમાં બનાવી આપીશું

PHONE 33-6575. P. O. BOX 3680.

THE NEW DIL-KHUSH SWEET MART,
34 President Street Corner Diagonal St., Johannesburg

ફરનીચર! ફરનીચર! ફરનીચર!!!

બેડરૂમ સુટ, ડાઈનીંગરૂમ સુટ, વોરડરોબ, ડરેસીંગ ચેસ્ટ સાઈડ બોડ ઓફીસ ડેસ્ક, બુક કેસ, ટેબલ, તદન કીફાયત ભાવે ખરીદી શકશો. જાતે પધારી લાભ લેવા ચુકશો નહિ.

—બોકસ, ટેબલ અને કીચન ડરેસર—

જે હમારી દેખરેખ નીચે તઈયાર થાય છે. તેનો સ્ટોક હમેશ તઈયાર રહે છે. માત્ર રોકડા વાળાના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આબાદ વધારો.

L. MISTRY.
51 BREE STREET, BURGERSDORP. J'BURG
PHONE 33-4691. BOX 2526.

The Epic Fast

(BY PYARELAL.)

An account of Mahatma Gandhi's Fast in September 1932, and events leading up to the Yeravda Pact with all relevant documents.

320 Pages. Price: *2s. 6d.*

Obtainable From:

"Indian Opinion"
Phoenix, Natal.

'INDIAN OPINION'

(Founded By Mahatma Gandhi In 1903)

For The Moral, political and Social Advancement Of Indians In South Africa.

Published Every Friday.

Subscription Rates

Payable Always In Advance.

Within the Union	26s.	Annually
" " "	13s. 6d.	Half-yearly
Outside the Union	30s.	Annually
" " "	15s.	Half-yearly

Become a Subscriber and persuade your friends to do likewise.

Apply to—

Manager,
Indian Opinion,
Phoenix, Natal.

અઠવાડીક પંચાંગ

વાર	ખ્રીસ્તી ૧૯૫૦ માર્ચ	હીંદુ ૨૦૦૬ ચઇત્ર		મુસલમાન ૧૩૬૮ સવાલ	પારસી ૧૩૧૯ શેહે. કદમી	સુર્યોદય ક.મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
શુક્ર	૨૪	સુદ	૬	૪	૨૩	૬—૦૨	૬—૦૩
શની	૨૫	,,	૬	૫	૨૪	૬—૦૩	૬—૦૨
રવી	૨૬	,,	૭	૬	૨૫	૬—૦૪	૬—૦૧
સોમ	૨૭	,,	૮	૭	૨૬	૬—૦૫	૬—૦૦
મંગળ	૨૮	,,	૯	૮	૨૭	૬—૦૬	૫—૫૯
બુધ	૨૯	,,	૧૦	૯	૨૮	૬—૦૭	૫—૫૮
ગુરૂ	૩૦	,,	૧૧	૧૦	૨૯	૬—૦૮	૫—૫૭

કેટલાક વાંચવા લાયક પુસ્તકો

શી. પે.

મળેલા જીવ ૮ ૦
મોહીની ૮ ૦
મધુકરવિનોબા ભાવેના અનેક વિષયો
ઉપર થએલા પ્રવચનોનો સંગ્રહ ૧ ૦
યૌવન ભા. ૧–૨ પ્રત્યેકની ૮ ૦
ઉરકની ખુશબુ ૧ ૦
કલાની સહચરી ૫ ૬
રંગના ચટકા વાર્તા સંગ્રહ ૩ ૦
જીવન મુક્તી ૭ ૬
રાધેશ્યામ ૬ ૦
લોહીના આંસુ અને બીજી વાતો ૮ ૦
વીરની વાતો ભા. ૧–૨ સેટની ૧૧ ૦
વસુંધરા અને બીજી વાતો ૧ ૦
વિવાહ મંદિર ૧ ૦
સ્વાધ્યાય ભા. ૧–૨ (સાહિત્ય વિષયના લેખોનો સંગ્રહ) સેટની ૧૧ ૦
સાબરમતી લેખોનો સંગ્રહ ૧ ૦
સાગર સમ્રાટ ૩ ૦
સોરઠી જવાહીર ૭ ૦
સોરઠી ગાથા ૧ ૦
હીરાકણી વાર્તાઓ ૩ ૬
હૃદય વીણા ૧ ૦

કાકા સાહેબ કલેલકર કૃત

લોકમાતા ૬ ૦
હિમાલયનો પ્રવાસ (?) — કમરણ્યુ યાત્રા ૫ ૦
જીવતા તહેવારો ૩ ૦
ઓતરાતી દિવાલો ૨ ૦

કનૈયાલાલ મુનશી કૃત

અડધે રસ્તે ૮ ૬
ગોનો વાંક ૮ ૦
પૌરાણીક નાટકો ૬ ૫
લોમ હર્ષીણી ૬ ૦
સ્વપ્ન દ્રષ્ટા ૧૦ ૦
નવલીકાઓ ૭ ૬

રમણલાલ દેશાઈ કૃત

આંજની ૭ ૩
ક્ષીતીજ ભા. ૧–૨ ૧૬ ૦
શંકીત હૃદય અને સંયુકતા ૮ ૦
શોભના ૮ ૦
હસબીંદુ ૭ ૦
ગુલાબ અને કંટક રમનલાલ દેસાઈ ૧૬ ૦

શરદ બાબુ કૃત નોવેલ

કમળા ૮ ૦
ચંદ્રનાથ ૫ ૦
ત્રણ વાર્તાઓ ૨ ૬
દત્તા ૮ ૦
અનુરાધા ૧૦ ૦
અપુર્વ ભારતી ૧૫ ૦
કાશીનાથ ૫ ૬
ચંદ્રનાથ ૪ ૦
ચરીત્રહીન ૧૩ ૬
છબી ૭ ૬
દેવદાસ ૫ ૦
દુર્ગા ૮ ૬
નવીના ૧૦ ૦
ભાસ્વી ૭ ૬
શુભદા ૧ ૦

રવીન્દ્રનાથ ટાગોર કૃત

ઘરે બહિરે ૬ ૦
ભવરંગ અને બે બેનો ૫ ૬

શી. પે.

ચાર અધ્યાય અને માલંચ ૫ ૩
રાજર્ષિ ૭ ૦
લાવણ્ય ૫ ૦

સુપ્રસિદ્ધ લેખક મેઘાણીની નોવેલો

અપરાધી ૧૧ ૦
ગુજરાતનો જય ભાગ ૧—૨ પ્રત્યેકની ૭ ૦
તુલસી ક્યારો સામાજીક નવલકથા ૭ ૩
આળા હઈયા ૫ ૦
નવલીકાઓ ભાગ. ૧ ૧ ૦
પુરાતન જ્યોત ૫ ૦
બીડેલા દ્વાર ૮ ૬
વેવીશાળ ૮ ૦
સોરઠ તારા વ્હેતા પાણી ૧૦ ૦
રાણકદેવી (?) — શાબરાણી ૧ ૦

આહાર અને આરોગ્યનું સાહિત્ય

આહાર અને પોષણ ૨ ૦

બંકીમ ચટોપાધ્યાય કૃત

કૃષ્ણ કાંતનું વિલ ૬ ૬
કપાલ કુંડલા ૭ ૬
મનોરમા ૭ ૦
રૂપારાણી ૭ ૬
પ્રેમાશ્રમ નોવેલ ભા. ૧–૨ ૬ ૬
પગદંડી (ધુમકેતુ) ૪ ૦

સૌરાષ્ટ્રની રસધાર

ભાગ ૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ના સેટમાં વિવિધ રસથાળ પીરસતી આ સેટ ની કીમત ૧૫ ૦
દ્રષ્ટાંતકથાઓ નાનાભાઇ ભટ ૨ ૬
સંસાર (મેઘાણી) ૧ ૧૦
પચાસવર્ષ પછી ૭ ૦
ભાગ્ય નિર્માણ (જ્યભીખ્ખુ) ૭ ૬
કાન્તી ૯ ૦
સુભાષના સેનાનીઓ ૩ ૬
સુદામા ચરીત્ર ૨ ૦
ઈન્દીરાને પત્રો (નેહરૂ) ૫ ૬
હલમણી ૭ ૦
વેણીના ફુલ ૨ ૬

નવા પુસ્તકો

રૂપનાથ: બંગાલની ક્રાંતી કારી નવલકથા. કીમત ૮/–
ભાઇબીજ સુંદર ભાવપુર્ણ નોવેલ. ૧૦/–
રાધારાણી સામાજીક ક્રાંતી દર્શાવતી નવલકથા ૧૦/–
લુઈ પાશ્ચર:– જાણીતા ફ્રાંસ વીજ્ઞાનીકનું જીવન ચરીત્ર. ૫/–
મેડમ કયુરી:– સ્ત્રી વીજ્ઞાનીકનું જીવન ચરીત્ર ૬/–
સંસાર ધર્મ. લે. કીશોરલાલ મશરૂવાલા. કી. ૬ ૦
સમુળી ક્રાંતી. કીશોરલાલ. ધ. મશરૂવાલા કી. ૫ ૦

૧૨ થી ૧૮ વર્ષના યુવક યુવતી માટે ઓંઠ સુંદર પુસ્તકોનો સેટ કીંમત ૧૪/–

બાપુની ઝાંખી ૩–૦ લેખક કાકા સાહેબ

આ ઓફીસેથી મળશે.

અમારા નવા પુસ્તકો

શી. પે.

પરકમ્મા (મેઘાણીકૃત) ૬ ૦
શાહનવાઝની સંગાથે ૫ ૦
વિદ્રોહી આત્મા (ખલીલજીબ્રાન ૮ ૦
મારી ભાણેજ ૭ ૬
માતાનુ હૃદય (પર્લબક) ૬ ૦
આશાનુબીજ ભા. ૧ ૨ સેટની ૧૮ ૬
મેઘ બીંન્દુ (કથનિકાઓ) ૭ ૦
કાયા કલ્પ (પ્રેમ ચંદજી) ભાગ ૧–૨–૩ સેટની ૧૪ ૦

ટોલસટોયના પુસ્તકો

ચુપ નહીં રહેવાય (સમાજની બદીઓ સામે પોકાર) નવલકથા ૭ ૦
દ્રષ્ટિ પરીવર્તન ૫ ૩
બે નવેલકથાઓ ૫ ૦

—

સાગર કથાઓ ૮ ૬
વર્ધા શિક્ષણ યોજના ૨ ૬
મેલેરીયા (તેના કારણો અને ઉપાય) ૧ ૦
સાગર સમ્રાટ (લેખક જુલે વર્ન) ૧ ૦
પહેલો ફાળ ૬ ૦
મેઘ ધનુષ્ય ૬ ૦
રાજમાર્ગ (ગાંધી યુગની નોવેલ) ૯ ૦
રાજ સન્યાસી (ધુમકેતુ ૧૦ ૬
કળા કારીગરીનું શિક્ષણ ભા. ૧–૨ આમાંથી જાતજાતના હુન્નર શીખવાય છે અથવા શીખાય છે. પ્રત્યેકની ૬ ૬
ટોલ્સટોય અને શીક્ષણ ૨ ૦
કોની બ્હેન (વાર્તા) ૫ ૭

રાયચુરા કૃત

દુહની રમઝટ ૫ ૦

હાલ શીવડાનો ડાયરો ૬ ૦
રસમસ્તી ૧ ૦

વિવિધ પુસ્તકો

જય ઇન્ડોનેશીયા ૪ ૦
હિંદનો કોમી ત્રીકોણ ૬ ૦
રશીયાનું ઘડતર ૬ ૦
લામિઝરેબલ ભાગ ૧–૨ સેટની ૧૮ ૦
બાળકોનો બાંધવ ૧ ૬
મહાદેવ દેશાઇની ડાયરી ભાગ. પહેલો ૧૦ ૦
ભાગ બીજો. ૧૧ ૦
બાપુ-મારીમા (મનુ ગાંધી) ૧ ૦
દીલ્હી ડાયરી ગાંધીજી કી. ૧૦ ૦

બાળકો માટે

૧૦ થી ૧૨ વર્ષના બાળકો માટે ૧૩ પુસ્તકોનો સેટ. કીમત પા. ૧–૦–૦

૮ થી ૧૦ વર્ષના બાળકો માટે ૧૫ પુસ્તકોનો સેટ. કીમત પા. ૧–૫–૦

લીલી ૫ ૬
વીનુ ૫ ૬
બાબુ ૫ ૬

बचोंके लीये

महात्मा बुद्ध १ ०
चन्द्र गुप्त १ ०
कौआ चला हंसकी चाल १ ०
नसीहतकी कहानीया १ ०
शीवाजी १
अशोक १ ०
देश प्रेमकी कहानीया १ ०
हिंद्रा धर्मकीआख्यायीकायें (धर्मकी कहानीहां) १ ६

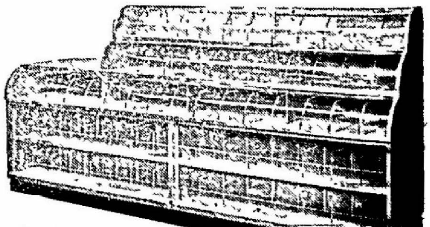

હાઇ-ક્લાસ
ડીસ્પ્લે કાઉન્ટર્સ
અને શો કેસીસ,
રીફ્રીજીરેટર કાઉન્ટર્સ
વોલ યુનીટસ, ડીસ્પ્લે ફીટીંગ્સ વિ.વિ.
લખી કેટેલોગ મંગાવો.

એસોસીએટેડ શોપફીટર્સ લીમીટેડ
જેની સાથે એકસેલસીયર શોપફીટર્સ, લીમીટેડ, સા. આ. શોપફીટર્સ, લીમીટેડ.

જેઓ હાઇ કલાસ ડીસપ્લે કેસીસ બનાવનારાઓ છે અને રેન્ડ ઇસ્ટેટો માં સુવર્ણ ચાંદ મેળવ્યો છે, તેઓ જોડાએલા છે.

104 Marshal Street, (Facing Escom House) Johannesburg
Phone 33-4211/2. P. O. Box

PHONE 33-2651.

MASTER BROS.

Manufacturers of Ladies and Girls Straw and Felt Hats

Wholesale Merchants and Direct Importers.

House For Keen Cash Prices.

33 West Street, JOHANNESBURG.

માસ્ટર બ્રધર્સ

હોલસેલ મરચન્ટસ એન્ડ ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર્સ.

રેશમી તેમજ સુતરાઉ કાપડ, વુલન રગ્સ, બ્લાન્કેટસ—બેબી બાળકો માટે જાત જાતનો માલ.—તેમજ ક્રેપડીછીન જ્યોરજેટ સાડીઓ વીગેરે માટે હમારે ત્યાં પ્રથમ તપાસ કરવા ભલામણ છે.

૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ,
જોહાનીસબર્ગ
ફોન
૩૩-૨૬૫૧.

Cable & Tel. Add.: "HARGVAN". Phone 21429.

P. HARGOVAN & CO.

(PTY.) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS AND IMPORTERS.

P. O. BOX 1250.

15 & 17, Cross Street,

DURBAN.

M. J. PATEL

INTERNATIONAL SPORTS COMPANY

Importers & Exporters & General Commission Agents

.0 Peking Road, Kawoon, HONG KONG.

Special attention is paid to indent orders

Write To Us For Further Particulars.

HANNON'S DETECTIVE AGENCY (PTY.) LTD.

MANAGING DIRECTOR: O. HANNON, seventeen years Royal Irish Constabulary and Criminal Investigation Department, S. A. Police.

Manager: MINDEN PLUMLEY., ex Headon Police College and Criminal Investigation Department, New Scotland Yard, London.

Criminal, Commercial and Matrimonial Investigations Carried Out In Strictest Confidence.

11/12 Parisea Chambers, Jeppe Street; P.O. Box 5199, Johannesburg.
'Phones:—Office: 22-7771. After hours: 24-4544.

HEADACHES - QUICKLY RELIEVED BY TAKING

TYSONO BRAND (PAIN-I-CURE) HEADACHE POWDERS

FROM YOUR CHEMIST at 9d., 1/6, 2/6 and 4/6; or POST FREE FROM

ERNEST TYSON, CHEMIST, TOLLGATE, DURBAN 149a

THE

NEW INDIA ASSURANCE

——COMPANY LIMITED.——

Life, Fire, Motor Car, Motor Lorry, Motor Bus, Plate Glass, Workmen's Compensation, Etc. Etc.

આ હીંદી વીમા કંપનીમાં જીંદગીના, આગ, મોટર કાર મોટર લોરી, મોટર બસ, પ્લેટ ગ્લાસો, કામદારોને લગતા વીમાઓ, સાચવટ વીગેરે દરેક જાતના વીમાઓ ઉતરાવી શકાય છે. હીંદી કંપનીને ઉપજન આપવું એ દરેક હીંદીની ફરજ છે.

Natal Office:
"NATVAR MANSION"
74, Victoria Street,
DURBAN.
Telephone 25845. P. O. Box 1610.
Tel. Add: "RUSTOMJEE"
Durban.

Transvaal Office:
ROOMS NO. 12 & 13.
BARKLY ARCADE,
Digonal Street,
JOHANNESBURG
Telephone 33-4470
Tel. Add: "RUSTOMJEE"
JOHANNESBURG.

JALBHOY RUSTOMJEE

Principal Representative For The Union Of South Africa.

Tel. Add: "Charotar" Telephone: 33-9885.

MANCHESTER TRADING CO. LTD.

ESTABLISHED 1923

Wholesale Soft & Fancy Goods Merchants
&
Direct Importers.

47, Commissioner Street, JOHANNESBURG.

LIFE INSURANCE

Are you adequately insured?
Have you provided for your dependants?
Prepare for the future
Life Insurance gives peace of mind for the unknown future.

Insure with "THE OLD MUTUAL" your friend for Life—The S.A. Mutual Life Assurance Society, which has best Bonus record in the WORLD.

Representative:—

DAYABHAI PATEL

P.O. Box 1760, JOHANNESBURG.
Phones:— Business 33-0711, Residence 33-5961

DIAMONDS

QUERIDO DIAMOND Co.

48 Walter Wise's Building,
4th Floor Joubert Street, JOHANNESBURG
Tel. 22-3400. P.O. Box 3417

"SEE US WITHOUT OBLIGATION"

DIAMOND SPECIALISTS

OUR MOTTO: 'A SQUARE DEAL'

SPRINGBOK COLLEGE

P.O. BOX 8243, JOHANNESBURG.

New and up-to-date courses for Standards VI, VII, J.C., Senior Certificate and Matriculation. Languages, Maths, Science, Physiology, Commerce, History, Geography, Etc, Etc.

ALL LECTURES DRAWN UP BY EXPERTS.

Write To-day For Full Particulars.

LOOK BEFORE YOU LEAP, BUT LEAP AHEAD WITH THE SPRINGBOK.

PHONE 33-7944 P.O. BOX 4889.
TEL. ADDRESS: "ARVIND."

HEAD OFFICE:
409, KRUGER ST., LOUIS TRICHARDT.
PHONE 64. PO BOX 106.
TEL. ADD: "KANJEE."

H. K. GOKAL,

WHOLESALE

GENERAL MERCHANT AND DIRECT IMPORTER.

OUR MOTTO: "SERVICE THAT SATISFIES."

43 Market Street, JOHANNESBURG.

ફોન ૩૩-૭૯૪૪. બોક્સ ૪૮૮૯.
ટેલીગ્રાફીક એડરેસઃ "અરવીન."

હેડ ઓફીસઃ
૪૦૯, ક્રુગર સ્ટ્રીટ, લ્યુઇસટ્રાખાટ.
ફોનઃ ૬૪. પી. ઓ. બોક્સ ૧૦૬
ટેલીગ્રાફીક-એડરેસ : "કાનજી"

એચ. કે. ગોકળ,

—:: હોલસેલ વેપારી ::—

—જનરલ મરચન્ટ અને આયાત કરનાર—

૪૩ માર્કેટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.